

Maasbekken

Wateruitvoeringsprogramma

Bekkenbestuur 15 juni 2023

Samen werken aan water

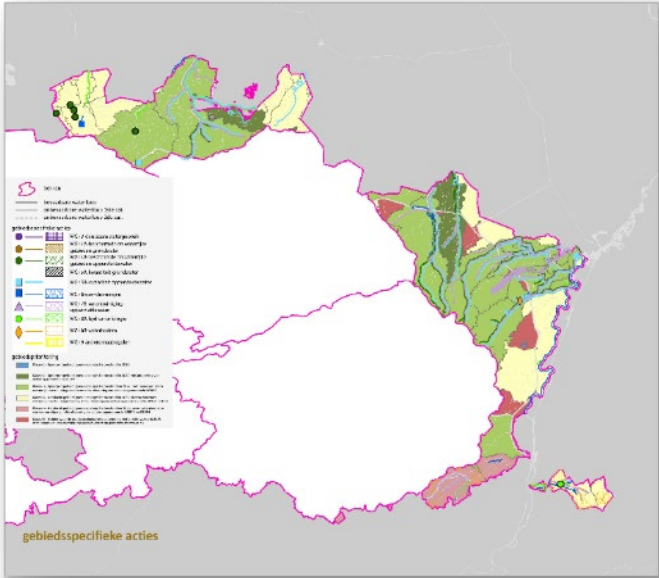
Integraal Waterbeleid
Maasbekken

Met het **wateruitvoeringsprogramma** voor het **Maasbekken** leggen de partners binnen het bekken de **prioritering incl. timing** vast voor de **uitvoering** van de **gebiedsspecifieke acties** die nodig zijn om in het bekken de waterkwaliteit en ecologie te verbeteren, de structuur van de waterlopen te herstellen, de overstromings- en droogteproblematiek aan te pakken en de waterbeleving te verhogen.

De uitvoering van het [actieprogramma van het bekkenspecifieke deel Maasbekken van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027](#) vormt de basis van het uitvoeringsprogramma aangevuld met andere acties en projecten die bijdragen aan de te halen toestand.

Naast de gebiedsspecifieke acties is het belangrijk dat ook de [generieke acties \(Vlaams deel 2022-2027\)](#) uit de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 uitvoering krijgen. Zij leveren immers een belangrijke bijdrage aan het halen van de doelstellingen.

Figuur 1: [locatie gebiedsspecifieke acties opgenomen in het bekkenspecifieke deel Maasbekken van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027](#)

Per gebied in het bekken hebben de partners samen de te halen **doelstellingen** uitgeschreven alsook het **engagement** dat ze aangaan om bij te dragen aan het halen van die doelstellingen. Bij de verschillende initiatieven (acties/projecten) is een stand van zaken en planning opgenomen. Indien van toepassing zijn ook de knelpunten/drempels weergegeven die de realisatie van de actie of het project bemoeilijken of in de weg staan. Niet elk afstroomgebied binnen het Maasbekken is hieronder opgenomen. De focus ligt voornamelijk op de prioritaire gebieden en die gebieden waar momenteel veel staat te gebeuren.

Dommel	3
Warmbeek	10
Bosbeek en Witbeek	16
Complex Abeek	23
Voer en Berwijn	28
Merkske	33
Mark.....	37
Aa.....	41
Knelpunten en aandachtspunten.....	43

Dommel

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Dommel is een speerpuntgebied klasse 3. Het gebied heeft enkel nog natuurlijk herstel nodig om na 2027 de goede ecologische toestand te kunnen bereiken. In de bovenlopen is er enkel een probleem van eutrofiëring en zijn inspanningen naar stikstof aan de orde vanuit de landbouwsector. Meer stroomafwaarts is voor het terugdringen van fosforgehaltes een doorgedreven optimalisatie van de zuiveringsinfrastructuur aan de orde. De verhoogde geleidbaarheid vanaf de Eindergatloop is enkel vanuit de industrie aan te pakken.

Verder moet de ecologische kwaliteit verbeteren door aanpak van de vismigratieknelpunten en andere structuurverbeteringen. Buiten de habitatrichtlijngebieden wordt de Dommel als een verbindend blauwgroen lint ingericht.

wateroverlast

Er zijn kritieke overstromingsrisico's in het centrum van Pelt. Om dit aan te pakken wordt het vulpeil van het wachtbekken in Pelt opgetrokken. Verder wordt ingezet op natuurlijke waterberging in de vallei.

watertekort

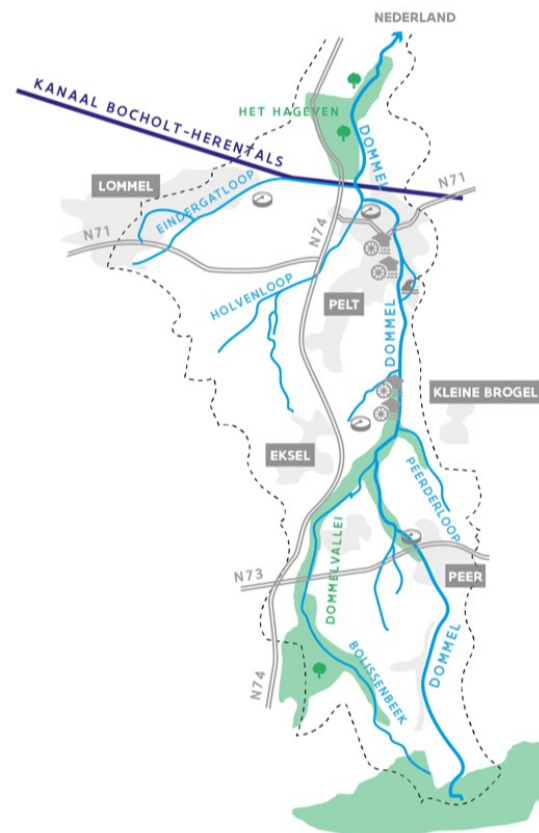
De regio in de bovenloop (Peer, Hechtel -Eksel) kampt meer met waterschaarste t.g.v. de droogte. In deze planperiode willen we het watersysteem opnieuw in evenwicht brengen door de maatregelen opgenomen in het riviercontract Dommel tot uitvoering te brengen. De zandgrond leent zich goed om stelselmatig sterk in te zetten op infiltratie en het brongericht vasthouden van water.

waterbeleving

Er wordt ingezet op verdere uitbouw van de waterbeleving langs de Dommel. In Peer gebeurt dit in en rond het Dommelhuis. In Pelt werd een strategische ruimtelijke visie met de VMM uitgewerkt om de Dommel niet alleen meer ruimte te geven als blauwgroen lint, maar ook om de belevingswaarde in en nabij het centrum te vergroten.

Meer info: [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Voor het afstroomgebied van de Dommel werd een riviercontract Dommel opgesteld. Hierbij werden alle stakeholders betrokken, van burgers over middenveldorganisaties tot lokale, provinciale en Vlaamse overheden. Op die manier ontstond een grotere bereidheid tot actie en een breed draagvlak voor nieuwe maatregelen.

Het participatietraject ging officieel van start begin 2020 met de ondertekening van een charter waarin de partners afspraken maken om met een open geest samen te werken aan oplossingen rond waterproblemen.

Gedurende 2 jaar werd samengewerkt in een participatief traject om te komen tot een gezamenlijk actieplan. In januari 2022 ondertekenden 18 partners het riviercontract van de Dommel, met 46 acties voor een veerkrachtige Dommelvallei. De acties hebben betrekking op wateroverlast, droogte, waterkwaliteit en waterbeleving op het grondgebied van de gemeenten Pelt, Peer, Hechtel-Eksel en Lommel. Het gaat om een ruime waaier aan acties, van concrete infrastructuurwerken tot sensibiliseringsinitiatieven. Binnen het partnerschap wordt gewerkt aan vier thema's: waterkwaliteit, wateroverlast, watertekort en waterbeleving.

Voor de uitvoering van de acties in het riviercontract werd de samenwerking verdergezet. Enerzijds hebben de lokale partners een gebiedscoalitie gevormd voor een project binnen het Water-Land-Schap 2: *Een Klimaatrobuust Stroomgebied van de Dommel*. Anderzijds participeerde het bekkensecretariaat, VMM, Peer en Pelt in een Vlaams Nederlandse Interreg-aanvraag genaamd *Weerbaar Dommeland*. De initiële aanmelding werd goedgekeurd in mei 2023. Tegen oktober 2023 moet een definitieve aanvraag ingediend worden.

Meer info: [bekkenwebsite Maasbekken](#) en [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➔ Een beter structuurkwaliteit voor de waterlopen

Hoever staan we

De verschillende waterbeheerders hebben in het riviercontract acties geformuleerd voor verder beekherstel van de waterlopen, hetgeen een uitwerking is van acties [4B E 0373](#), [4B E 0374](#) en [4B E 0375](#) in het stroomgebiedbeheerplan.

Er wordt ingezet op **structuurverbetering van de Dommel thv Hoksent** en een lokale verhoging van het oppervlakte- en grondwaterpeilen in de vallei die veenherstel mogelijk maken: verhogen van de beekbedding, aansluiten van meanders en lokale drainage opheffen zodat het water beter wordt vastgehouden.

Wat staat er te gebeuren

Er werd in 2022 een ecohydrologische studie opgemaakt door ANB en INBO. Deze wordt in de eerste helft van 2023 afgerond. Aansluitend zal de VMM zal op basis hiervan scenario's uitwerken voor het rivierherstel. In 2023 is opmaak van een erelooncontract voorzien voor opmaak ontwerp en vergunningsdossier. Naast de ingrepen van VMM, worden op aangrenzende percelen door Natuurpunt, ANB en op de Bolissenbeek door de watering Dommelvallei bijkomende maatregelen genomen. Uitvoering is voorzien vanaf 2024.

Voor het oplossen van de **vismigratieknelpunten Kleine Molen en Wedelse Molen is het de intentie** om in 2023 het lopende erelooncontract te reactiveren. Echter het project is afhankelijk van een cruciaal perceel om de verbinding te kunnen maken tussen Dommel en de Molenloper die als visbypass voor de 2 molens dient. Zonder afspraken voor dit perceel stopt het project.

Provincie en Watering De Dommelvallei bereiden ingrepen voor **in bovenlopen en zijlopen** voor binnen het Water-Land-Schapsproject. Voor het afwaartse deel van de Bolissenbeek wordt aangesloten op het VMM project. Hiermee wordt ook een stuw (vismigratieknelpunt) weggewerkt. Echter ingrepen stroomafwaarts Kenensdijk worden bemoeilijkt door beveractiviteit. Alternatieve ingrepen worden bekeken.

Stroomopwaarts de N73 (Dommelpark) is structuurverbetering over een lengte van ongeveer 900 meter op de Dommel gepland. Tussen Kloosterveld en de Steenweg op Wijchmaal wenst men het project verder vorm te geven via hermeandering of meer kleinschalige structuurverbetering door inbrengen dood hout. Provincie en watering de Dommelvallei bekijken dit verder in 2023 en 2024.

Net stroomafwaarts de N73 te Peer/Hechtel-Eksel is herstelproject van de Bolissenbeek gepland over een lengte van ongeveer 400 meter. Hiermee wordt ook een vismigratieknelpunt weggewerkt. Een voorontwerp is hiervoor in 2022 afgeklopt.

Om de verschillende projecten op lokale waterlopen te realiseren blijft de personeelscapaciteit een groot knelpunt. Het vertrek van de projectcoördinator bij de watering De Dommelvallei voor het waterlandschapsproject in 2023 zorgt voor bijkomende vertraging.

➔ Aanpak emissies vanuit de landbouwsector

Hoever staan we / wat staat er te gebeuren

Na een pilootproject in Vlaanderen voor het Merkske gericht op erfsappen, is men in de afstroomgebieden van Dommel en Warmbeek met een gelijkaardige adviescampagne voor landbouwers gestart ter verbetering van de **waterkwaliteit via een geïntegreerde aanpak** ([7B D 0094](#)). Op basis van de ontwikkelde tools worden een persoonlijke bedrijfsdoorlichting gemaakt voor het detecteren van knelpunten van (afval)waterstromen bij landbouwbedrijven. Eenmaal deze in kaart zijn gebracht worden concrete handvaten aangereikt om dit te voorkomen aan de hand van de best beschikbare technieken.

Het project focust eveneens het verbeteren van de landbouwbodems om het vochthoudend vermogen op te krikken. Om te vermijden dat waardevolle nutriënten verloren gaan kan de landbouwer initiatieven nemen om het gehalte aan organische stof op te krikken en aldus zowel aan waterconservering te doen als nutriëntenemissie te minderen.

Het project loopt tot medio 2024 en wordt getrokken door PVL Bocholt, ism de Bodemkundige Dienst, Hamont-Achel, Peer, Pelt en Hechtel-Eksel. Het project is ook opgenomen in het riviercontract Dommel.

Aanvullend wordt breed rond erfsappen gewerkt in het **demonstratieproject “BESS: Bedrijfsadvies Erf- en silosappen”**. Dit project wordt getrokken door PVL Bocholt, met als partners Inagro en Hooibeekhoeve en loopt van 01.03.2023 – 28.02.2025.

Daarnaast worden in Peer ook enkele **end of pipe technieken** toegepast door PVL Bocholt om nutriënten weg te vangen in landbouwgebied: een bioreactor in het bovenstrooms gebied van de Dommel en een wetland langs de Kleinbeek. Uitvoering is voorzien in 2023-2024;

➡ Waterschaarste en verdroging tegengaan in landbouwgebied

Er lopen verschillende projecten en initiatieven die inzetten op het verbeteren van waterconservering en de afbouw van klassieke drainage [SB C 0035](#). Onder meer via het goedgekeurde Waterlandschapsproject voor een klimaatrobuuste Dommelvallei worden allerhande maatregelen genomen in het buitengebied: verondiepen van grachten, plaatsen van stuwen, een aangepast maaibeheer op maat...Dit wordt komende jaren verder uitgewerkt. Daarnaast zijn er nog andere projecten lopende in het gebied.

Wat staat er te gebeuren

Stad Peer zet in op vernatting en verhogen infiltratie langs de Kleinbeek. De akte voor grondverwerving wordt in 2023 ondertekend. De aanleg van **een wetland** als doorstroommoeras is binnen het waterlandschapsproject voorzien met PVL Bocholt. De zone kan meeliften in een educatief luik vanuit het Dommelhuis.

Voor het waterlandschapsproject heeft Watering De Dommelvallei een kaarttoefening gemaakt voor mogelijke **stuwen** in wateringgrachten. Nu wordt ingezet op het winnen van draagvlak bij de aangelanden. Als er een akkoord is zal de vergunningsprocedure worden opgestart. Aanvullend worden stuwen door de watering geplaatst ikv het PDPO project **Klimaatrobuuste Landbouwgebieden** ism Provincie Limburg.

In 2022 is het project '**Van Landbouw tot Waterbouw**' (Boeren natuur Vlaanderen) geëindigd. In dit project werden drainages omgevormd tot peilgestuurde drainages en werden grachten gedempt en stuwen geplaatst. Het project kreeg een vervolg via **Limburgse Landbouw, Vlaamse Waterbouw** (tot begin 2025 via het fonds Proeftuinen Droogte). Hierdoor worden nog tientallen stuwen geplaatst in Siberië, Peer (bovenloop Dommel, Heidelossing, Bolissenbeek) en de bovenloop van de Warmbeek.

Project Digistuw helpt het doordacht regelen van het peil van de landbouwstuwjes door de stuwen en het beheer te digitaliseren via het combineren van sensoren, remote sensing data, modellen en slimme algoritmes, gevisualiseerd via een dashboard. Dit project is in 2023 opgestart en loopt tot 2025. In 2023 ligt de focus op het selecteren van pilotgebieden en tracht men maximaal al stuwen te plaatsen. Men mikt op minimaal 40 nieuwe stuwjes in 3 wateringengebieden (De Dommelvallei, De Vreenebeek en Het Grootbroek). Het wordt uitgevoerd door PVL, Boeren natuur Vlaanderen, SumAqua en watering De Dommelvallei ism lokale landbouwers.

Het **onderzoeksproject 'Stuwviewer met impact'** draagt verder bij tot inzichten. Door het strategisch plaatsen van regelbare stuwen in (de haarvaten van) het Vlaamse grachten- en bekenstelsel kan dit waterlopen netwerk fungeren als buffer- en infiltratiezone voor kostbaar hemel- en oppervlaktewater, wat mee een antwoord helpt bieden op de dalende

Vlaamse grondwatertafels. Het inzicht helpt tot een betere stuwregime en verschaft inzicht tot impactmodulering van de bijdrage tot de grondwatertafel. Het project resulteert in een kaart voor ganse Antwerpse en Limburgse Kempen + Vlaamse Zandstreek. De impactmethodologie wordt toegepast in 3 pilotgebieden, Voor Limburg is dit is dit 'Siberië' (Peer, vlak boven schietveld Houthalen). Het project van Bodemkundige Dienst van België, KU Leuven en Boeren natuur Vlaanderen loopt tot medio 2026. Stad Peer tracht dit initiatief ook verder uit te rollen via o.a. interregproject Weerbaar Dommeland (2024-2026).

In het algemeen is de ervaring dat dat de uitrol voor het plaatsen van stuwen in alle projecten in het Maasbekken sterk vertraagd wordt of tot stilstand komt door de procedure tot omgevingsvergunning voor elke stuw. Ook het omgevingsloket maakt het moeilijk tot onmogelijk om efficiënt vergunningen aan te vragen voor een cluster aan stuwen (bv verspreid binnen 1 gemeente). Gemeenten behandelen de dossiers bovendien erg verschillend. Al dan niet met een openbaar onderzoek en met het opleggen van een ecohydrologische studie. In se betreft het nochtans een positieve flexibele ingreep voor het watersysteem, die steeds regelbaar is. De initiatiefnemers vragen een aangepast beleid en versoepelde procedure voor het plaatsen van stuwen in perceelgrachten en wateringgrachten.

➡ Infiltratie en waterconservering bevorderen in natuurgebieden

Er lopen verschillende projecten en initiatieven die inzetten op het verbeteren van waterconservering en de afbouw van klassieke drainage ([4B B 0341](#)). Onder meer via het goedgekeurde Waterlandschapsproject voor een klimaatrobuuste Dommelvallei worden allerhande maatregelen genomen in het buitengebied: verondiepen van grachten, plaatsen van stuwen, een aangepast maaibeheer op maat...Dit wordt komende jaren verder uitgewerkt.

Wat staat er te gebeuren

Met behulp van de ecohydrologische studie die werd uitgevoerd, heeft Natuurpunt een selectie gemaakt van 130 **grachten op hun eigen percelen en die van ANB die zullen worden gedempt** binnen het waterlandschapsproject. Het betreft in zones langs de Dommel van Peer tot de Wedelse Molen, de Peerderloop, de Holvenloop ('t Plat),... Er zullen ook een 10tal vijvers worden aangepakt langs de Bolissenbeek. In het Hageven worden een aantal stuwen geplaatst en greppels gedicht om de uitdroging van het natuurgebied tegen te gaan.

Natuurpunt Pelt zet ook in op een **omvorming** van het dennenboscomplex **Lindelbos** naar meer loofhout en rijke strooisellagen. Dit zal meer infiltratie en aanvullen van de

grondwatertafel hier toelaten. In 2023 zal hiervoor het natuurbeheerplan opgemaakt worden, waarna de werken kunnen starten.

Departement omgeving heeft een quick scan laten uitvoeren waarin de problematiek van de verdrogende werking van de N74 in kaart wordt gebracht. Hierin staan ook aanbevelingen voor verder onderzoek en mogelijke maatregelen die genomen kunnen worden. De studie zal worden afgerond midden 2023.

➡ Overstromingsrisico's in het centrum van Pelt verminderen

Hoever staan we

De VMM analyseerde in 2020 al mogelijke maatregelen om de buffercapaciteit in de vallei van de Dommel te vergroten. Een verhoging van het vulpeil blijkt effectiever te zijn dan een verdieping/uitgraving van het wachtbekken of de aanleg van een bijkomend wachtbekken stroomopwaarts.

In het centrum van Neerpelt bevinden zich enkele constructies en vernauwingen die ongewenste opstuwing veroorzaken. De VMM analyseerde de mogelijke maatregelen ter hoogte van deze kritische locaties en stelde een aantal ingrepen voor:

- een hoogwaterbypass met vispassage realiseren aan de molenstuw ter hoogte van de Slagmolen.
- de doorvoersectie vergroten door oevers en bruggen aan te passen ter hoogte van de WiCocampus in Neerpelt; De bruggen werden ondertussen al aangepast.
- de brugsectie van de brug aan de Koning Albertlaan optimaliseren. Dit wordt besproken met AWW
- de doorvoersectie vergroten door de oevers aan te passen stroomafwaarts van de Koning Leopoldlaan.

Wat staat er te gebeuren

VMM start in 2023 een technische haalbaarheidsstudie op in functie van het verhogen van het vulpeil aan het wachtbekken in Pelt. Voor de hoogwaterbypass aan de Slagmolen zal in 2023-2024 een stabiliteitsstudie worden aangevat. Aansluitend zal het overleg met de betrokken partijen opgestart worden om te komen tot een ontwerp en een bijbehorend uitvoering. Als beheerder van de Dommel cat. 1 zal de VMM het overleg aangaan ifv aanpassingen die door derden moeten gebeuren aan oevers of brugsecties.

De provincie Limburg engageert zich om deze planperiode verder te onderzoeken waar er nog water gebufferd kan worden op waterlopen van de tweede categorie. Het gaat onder meer over de Holvenloop, Eindergatloop, de Bolissenbeek en de bovenloop van de Dommel. Waar mogelijk wordt de buffering gecombineerd met hergebruik en infiltratie. Op de Holvenloop kan mogelijk nog water gebufferd worden ter hoogte van enkele dwarswegen, zoals de Astridlaan, de Loksvaartdijk, de Steenvaartdijk en de Neuserdijk. Daarvoor is een modelleringsstudie nodig. Deze studie staat on hold in afwachting van de aanwerving van een hydroloog binnen de afdeling waterbeheer van de provincie Limburg.

➡ Uitbouw en optimalisatie saneringsinfrastructuur

Wat staat er te gebeuren

Er lopen meerdere rioleringsprojecten in dit afstroomgebied die uitvoering geven aan generieke acties voor optimalisatie en verdere uitbouw van de saneringsinfrastructuur [7B J 0056](#) en [7B I 0119](#).

Peer:

- Fluvius zal in 2024 het regenwater afkoppelen in het centrum van Peer, onder meer in de Bomerstraat, de Zuidervest en de Kloosterstraat.
- De overstortwerking op de Peerderloop zal minderen door op verschillende locaties afkoppelingsprojecten uit te voeren o.a. aan het industrieterrein Bokt (voorzien voor 2023). Het Aquafin project 'Op de Kippen' is opgedragen via het OP2023. Het projectplan werd opgemaakt en afstemming met andere partijen is lopende. In 2023 zullen bijkomende hydraulische berekeningen uitgevoerd worden vooraleer het ontwerp aan te vatten. Waardoor in 2024 bijkomende studie en ontwerp kan volgen. Af te stemmen (hydraulisch) op gemeentelijke projecten. Uitvoering ten vroegste vanaf 2027. --
- De optimalisatie van de overstorten aan RWZI Peer is ook opgedragen aan Aquafin via het OP2023. Het projectplan werd opgemaakt en afstemming met andere partijen is lopende. Waarschijnlijk zal ontwerp nog in 2023 opgestart worden en zal dit verder afgewerkt worden in 2024. Samen met Fluvius en de stad (fietspadendossier). De uitvoering wordt voorzien vanaf 2027.
- Verder zijn er nog enkel afkoppelingsprojecten in het vizier voor Peer: ter hoogte van de Dijkerstraat, in Wauberg, Bovenlinde, Grotstraat en de Steenweg op Linde.

Lommel:

- Aquafin wenst in 2023 te starten met de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel aan de N71 van de Hoeverdijk tot Balendijk. De timing is afhankelijk van de werken van AWW.
 - Daarnaast zal RWZI Lommel worden uitgebreid en er zal een nageschakelde zuivering worden geplaatst. Dit project is via het OP2023 opgedragen en is opgenomen in het uitvoeringsplan van Aquafin. Momenteel worden procesmatige alternatieven bekeken en afhankelijk daarvan zullen al dan niet bijkomende grondverwervingen en een RUP noodzakelijk zijn. Ondertussen wordt ook onderzocht waar het bijkomende effluent kan geloosd worden, gezien de capaciteitsproblemen van de Eindergatloop. Nadien kan beslist worden hoe ontwerp verder zal uitgewerkt worden (aanvang 2024). Afhankelijk van het gekozen scenario/alternatief zal de uitvoeringsdatum kunnen bepaald worden. Dit project is zeer dringend voor Aquafin (goede werking garanderen en structureel in zeer slechte staat). Een groot knelpunt is dat de capaciteit van de Eindergatloop bereikt is en geen bijkomend effluent kan ontvangen. Een rechtstreekse (gedeeltelijke) lozing van het effluent in de Zuid-Willemsvaart zou een oplossing kunnen zijn.
 - De eigenaarschapsstudie in Lommel zal nog in 2023 kunnen opgestart worden, maar afronding is zeker niet voor begin 2025. Deze studies bekijken de bestaande toestand en de knelpunten (hydraulisch) en van daaruit zal dan opgebouwd worden naar een geplande toestand. Het is de bedoeling om te komen tot een reeks van projectvoorstellen die een goed werkend rioleringsstelsel moeten kunnen realiseren.
- Pelt:**
- Eigenaarschapsstudie in Pelt is lopende en kan mogelijks tegen 2024 afgerond worden.
 - Fluvius en Pelt zetten nu al sterk in op verschillende afkoppelingsprojecten. Zo zal het Markplein in Neerpelt in 2023 en 2024 heraangelegd worden met infiltratievoorziening en meer groen. Verschillende projecten, waaronder de Willem-II straat, zijn in voorbereiding voor afkoppeling van de verhardingen in het openbaar domein. Het betreft een meerjarenplanning. Voor Grote Heide is een subsidiedossier ingediend voor het GIP 2023/1 en dit wacht op goedkeuring. Voor wijk Boseind zal een studie worden opgestart.
 - De komende jaren wordt stapsgewijs de afkoppelingen binnen Nolimpark voorbereid en uitgevoerd. Hiervoor is een ruimtelijke visie reeds uitgewerkt die is opgenomen in het ruimtelijk beleidsplan dat in 2023 wordt afgeklopt. Een aanvraag voor VLAIO subsidie werd in 2023 alvast ingediend voor de uitbouw van een eerste gezamenlijke hemelwateropvang ivm buffering en herbruik.

- De gemeente Pelt voorziet een afkoppelingsproject in de Fabriekstraat met vrij liggende fietspaden, meer groen en ontharding, Men wenst hierbij ook het knelpunt van de Eindergatloop via een nieuwe RWA verbinding en extra online buffering te verhelpen. De nieuwe RWA-verbinding in de Fabrieksstraat geeft de kans om toekomstig stroomopwaarts hemelwater aan te sluiten. Een subsidiedossier ingediend voor het GIP 2023/1 en dit wacht op goedkeuring

Een bezorgdheid voor ingediende afkoppelingsprojecten op het programma GIP 2023/1 is dat de categorieën en prioritering van dit subsidieprogramma niet in lijn zijn met de geprioriteerde gebieden van het stroomgebiedbeheerplan en de waardering van GIP-projecten voornamelijk vertrekt vanuit aansluitingsprojecten.

➡ Openleggen van de Eindergatloop en verhogen buffervolume (actie [6 B 0014](#)).

Wat staat er te gebeuren

De gemeente Pelt, Lommel en provincie Limburg wensen het capaciteitsprobleem van de Eindergatloop aan te pakken. Momenteel is er wateroverlast aan Lommel Barrier. Rekening houdend met afkoppeling van Nolimpark en uitbreiding RWZI Lommel is bijkomende capaciteit op de Eindergatloop nodig. De actie omvat 2 delen: enerzijds het openleggen van de Eindergatloop en het aanleggen van een bergings- en infiltratiebekken op de Eindergatloop stroomafwaarts van de Fabrieksstraat samen met/volgend op een herinrichting van een privéinvesteerder; anderzijds verder afwaartse deel eveneens het openleggen van de Eindergatloop. Met behulp van deze maatregel wil men de capaciteit van de Eindergatloop om water zowel te bergen als te infiltreren verhogen. De gesprekken voor de openlegging zijn opgestart en lopen in 2023 verder. Opmetingen van de Eindergatloop door provincie Limburg zijn al gebeurd.

Stroomopwaarts bij de samenvloeiing van de Einderloop en de Eindergatloop wordt ook een bufferbekken voorzien. Dit gaat samen met een gemeentelijk rioleringsproject;

➡ Een Dommelhuis in Peer

Wat staat er te gebeuren

Stad Peer, de landbouwsector, Werkgroep Isis, watering De Dommelvallei en Bosland ontwikkelden samen het **Dommelhuis** in Peer, dat in juni 2023 zal openen. Het Dommelhuis is in de eerste plaats een ontmoetingsruimte voor de verschillende sectoren die de open ruimte beheren. Tegelijk is het een regionaal bezoekerscentrum en een rustpunt op fiets- en wandelroutes. In het Dommelhuis is er plaats voor lokale initiatieven,

tentoonstellingen en educatieve projecten die links leggen tussen water, omgeving, natuur, landbouw, techniciteit en bewustwording.

De educatieve invulling van het Dommelhuis richt zich vooral op kinderen en jongeren. Maar ook naar volwassenen wordt het verhaal gebracht van een geïntegreerde benadering van water, landbouw en natuur. Er werd gekozen voor het thema 'water' omdat dat de blauwe draad vormt door de Dommelvallei, waar landbouw en natuur elkaar ontmoeten.

Vanuit het bezoekerscentrum Dommelhuis in Peer vertrekt **een leerrijke wandeling** door het valleigebied. Naast de wandelroute staan infoborden en spelelementen die de aandacht van de wandelaar op het verhaal van het Dommelhuis richten. Ook voor scholen is dit een boeiende ervaring: leerlingen kunnen proeven van wetenschappelijk onderzoek rond water, landbouw en natuur en nemen die ervaring mee bij het bepalen van hun studiekeuzes. Lokaal wordt de afvoer en de waterkwaliteit van de Dommel door sondes van VMM opgevolgd. Deze data kunnen in real-time uitgelezen en gebruikt worden.

Tot slot ontwikkelen de lokale Boslandpartners in het wandelgebied Mullemer Bemden een **avonturenwandeling** van 2 à 4 kilometer rond bushcraft en waterbeleving.

➡ Een blauw-groen lint door Pelt

Hoever staan we

De VMM en de gemeente Pelt klopten samen een ruimtelijke visie voor de Dommel tussen de Herenterdijk en het kanaal Bocholt-Herentals af. In dat stedelijke gebied gaat bijzondere aandacht naar het opwaarderen van **de Dommel als groen- blauwe ecologische verbinding**, de waterbergende capaciteit van de vallei, het potentieel voor verkoeling, de belevingswaarde van de Dommel en mogelijke verbindingroutes voor voetgangers en fietsers. Binnen deze ruimtelijke visie werden zeven actiegebieden geselecteerd.

Wat staat er te gebeuren

Implementatie zal stap voor stap gebeuren, afhankelijk van prioriteiten en budgetten van (beide) partijen (gemeente en VMM). De studie voor aanpassing aan het Kerkplein in Neerpelt kan in 2023 opgestart worden, zodat in de volgende legislatuur de aanpak verder kan uitgerold worden. Naast vergroening en ontharding is zal hier sterk ingezet worden op het vergroten van de belevingswaarde aan het water. Aan het bestaande wachtbekken is de eerst prioriteit het optrekken van het vulpeil, maar daarna worden ook andere maatregelen i.f.v. ecologie en beleving bekeken.

Warmbeek

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Warmbeek is een speerpuntgebied klasse 2. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2027. De focus ligt op de aanpak van de overstorten naar de Warmbeek en het beperken van nutriëntenemissies vanuit de landbouw. Optimalisaties aan beekstructuur in de bovenlopen is een meerwaarde.

wateroverlast

Het overstromingsrisico (getroffen personen) is laag. Er zijn geen kritieke fluviale overstromingen.

watertekort

Er wordt ingezet op een klimaatrobuust beekdallandschap Warmbeek-Tongelreep. Dit betekent een verdere transitie naar een robuust landschap, zowel binnen als buiten de bebouwde zones. Dit gebeurt door via verschillende maatregelen en projecten. De gemeenten engageren zich vanaf 2021 t.e.m. 2030 via de lokale energie en klimaatplannen (LEKP) tot 1 m² ontharding per inwoner en 1 m³ extra opvang van hemelwateropvang voor hergebruik en buffering

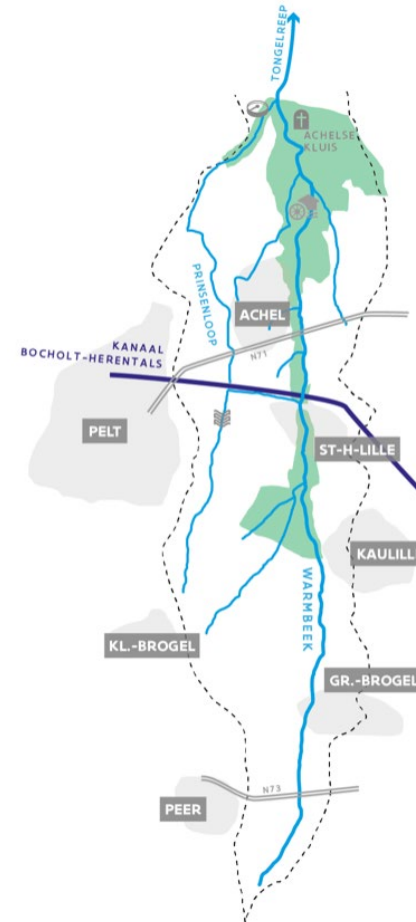

waterbeleving

Er zijn verschillende recreatieve paden en zones van waterbeleving langs de Warmbeek, zoals aan de Bevers. Verdere optimalisaties worden uitgewerkt o.a. aan de Achelse Kluis dat als toeristische toegangspoort dient tot het gebied Groote Heide.

Meer info: bekkenspecifiek deel Maasbekken

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Eind 2013 startte het bekkensecretariaat Maasbekken het gebiedsgericht overleg voor de Warmbeek op; dit als één van de eerste integrale waterprojecten in Vlaanderen. Hierin nemen o.a. volgende partners deel: de 4 gemeenten, de riool- en waterbeheerders, sectororganisaties, Vlaamse administraties,... Initieel lag de focus op de KRW doelen en het reduceren van de (beperkte) wateroverlast. De laatste jaren zijn ook watertekort en waterbeleving een thema geworden. Op regelmatige basis leggen partners hun projecten en initiatieven bij elkaar om de dynamische actielijst bij te sturen en onderling af te stemmen.

Sinds 2020 is er bijkomend een grensoverschrijdende samenwerking opgezet tussen dertien bestuurlijke partijen om het grensoverschrijdende beeklandschap van de Warmbeek-Tongelreep weerbaarder en veerkrachtiger te maken voor de toekomst. Hierbij staan 3 thema's centraal:

- Een klimaatrobuust beeklandschap met een duurzaam waterbeheer, klimaatadaptatie en beeklandschapsontwikkeling
- Verbinding van natuurgebieden
- Verbeteren van de (be)leefbaarheid van het gebied

In 2022 heeft dit geleid tot de ondertekening van een samenwerkingsconvenant door provincie Noord-Brabant (NL), provincie Limburg (BE), de Vlaamse Milieumaatschappij, waterschap De Dommel, watering De Vreenebeek, natuurgrenspark De Groote Heide, gemeentes Eindhoven, Hamont-Achel, Pelt, Valkenswaard, Waalre, Bocholt en Peer. Dit resulteert in een gezamenlijk grensoverschrijdend uitvoeringsprogramma, een platform voor informatie- en kennisuitwisseling en de basis voor gemeenschappelijke projecten.

Deze grensoverschrijdende samenwerking heeft geleid tot het indienen van een aanvraag voor het interregprogramma Vlaanderen-Nederland. Het project Weerbaar Dommeland dat mikt op een klimaatrobuust landschap voor Dommel en Warmbeek werd weerhouden in de eerste ronde (mei 2023).

Meer info: [bekkenwebsite Maasbekken](#) en [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

↻ Terugdringen van overstortwerking

Naarmate de basiskwaliteit van de waterloop verbetert neemt het belang van de overstorten als bedreiging voor het halen van de biologische kwaliteitsdoelen toe. Onder meer uit het interregproject IMPAKT (2018-2021) dat onderzoek deed naar de effecten van overstorten in het gebied van Warmbeek en Dommel is geweten dat overstortwerking in deze waardevolle waterloop leidt tot lage zuurstofconcentraties gedurende een aanzienlijke periode en dat deze effecten ver stroomafwaarts reiken. Het is daarom cruciaal om de druk van overstorten weg te werken in speerpuntgebieden via optimalisatie van de saneringsinfrastructuur [7B_J_0055](#).

Hoever staan we

Via het optimalisatieprogramma werd in 2016 een project gedefinieerd voor het optimaliseren van 3 overstorten in het gebied: Slipstraat, Lillerbaan en Kaullillerweg. Aan de Slipstraat in Achel wordt de drempel opgetrokken en een bergbezinkingsbekken gebouwd van 610m³ in combinatie met verdere nazuivering in een ontvangende gracht. Aan de Lillerbaan en Kaullillerweg gaat de optimalisatie van het overstort samen met verdere afkoppeling van hemelwater in gemeentelijke strengen. De werken zijn in 2022 gestart en lopen tot eind 2023.

Aanleg van een bergbezinkingsbekken in de Slipstraat (Achel)

Wat staat er te gebeuren

In het gebied zijn daarnaast nog 2 frequent werkende overstorten: het overstort bij RWZI Achel aan de grens en het overstort in de Jos Verlindenstraat op de Prinsenloop in Pelt. Het zuiveringsgebied Achel kampt ook met ernstige verdunning van het afvalwater.

Aquafin engageert zich om oplossingen voor beide knelpunten te definiëren. Gezien de grote verdunningsproblematiek maakte Aquafin in 2022-2023 een 'herstelprogramma' in functie van latere hervergunning van de RWZI Achel. Hieruit komen diverse knelpunten van verdunning naar voor in het (gemeentelijk) stelsel. Inhoudelijk draagt deze analyse ook bij tot het in opmaak zijnde hemelwater- en droogteplan van Hamont-Achel dat in 2023 wordt afgeklopt. Voor Overpelt en Hamont-Achel loopt ook een eigenaarschapsstudie in 2023.

De gemeenten Hamont-Achel en Pelt zetten verder in op afkoppelingsprojecten. Pelt engageert zich onder voor de afkoppeling van de verhardingen in het openbaar domein in Grote-Heide. Dit dossier is ingediend voor het GIP 2023/1 en helpt de verdunningsproblematiek aanpakken in zuiveringsgebied Achel.

Problematisch is dat de categorieën en prioritering van het huidige subsidieprogramma niet in lijn zijn met de geprioriteerde gebieden van het stroomgebiedbeheerplan en de waardering van GIP-projecten vertrekt vanuit aansluitingsprojecten. Afkoppelingsprojecten die inzetten op het reduceren van verdunning van influent en overstortwerking blijven hierdoor ondergewaardeerd.

↻ Pro-actieve aanpak erfsappen

Hoever staan we

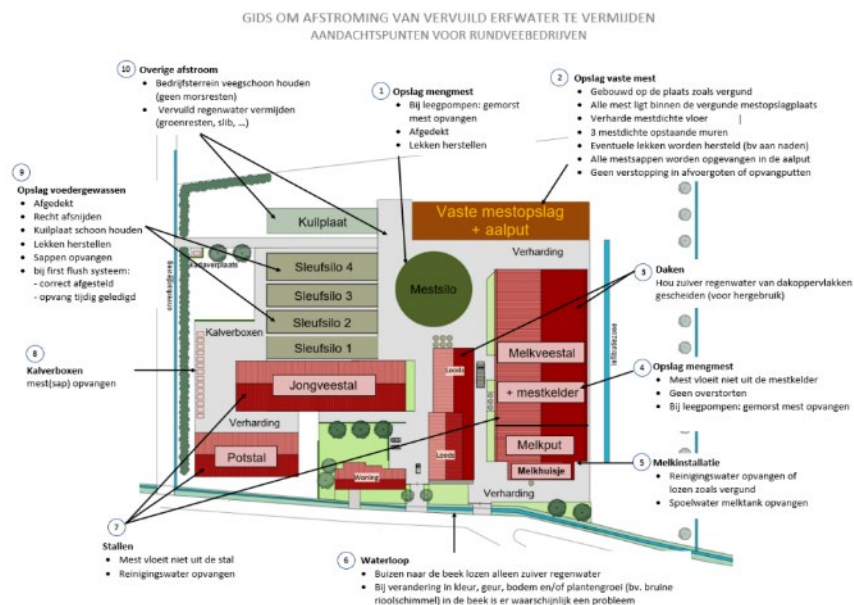
Na een pilootproject in Vlaanderen voor het Merkske gericht op erfsappen, is men in de afstroomgebieden van Dommel en Warmbeek met een gelijkaardige adviescampagne voor landbouwers gestart ter verbetering van de **waterkwaliteit via een geïntegreerde aanpak** (7B_D_0095). Op basis van de ontwikkelde tools worden een persoonlijke bedrijfsdoorlichting gemaakt voor het detecteren van knelpunten van (afval)waterstromen bij landbouwbedrijven. Eenmaal deze in kaart zijn gebracht worden concrete handvaten aangereikt om dit te voorkomen aan de hand van de best beschikbare technieken.

Het project focust eveneens het verbeteren van de landbouwbodems om het vochthoudend vermogen op te krikken. Om te vermijden dat waardevolle nutriënten verloren gaan kan de landbouwer initiatieven nemen om het gehalte aan organische stof op te krikken en aldus zowel aan waterconservering te doen als nutriëntenemissie te minderen.

Het project loopt tot medio 2024 en wordt getrokken door PVL Bocholt, ism de Bodemkundige Dienst, Hamont-Achel, Peer, Pelt en Hechtel-Eksel.

Daarnaast wordt breed gewerkt rond erfsappen via het **demonstratieproject “BESS: Bedrijfsadvies Erf- en silosappen”**. Dit project wordt getrokken door PVL Bocholt, met als partners Inagro en Hooibeekehoeve en loopt van 01.03.2023 – 28.02.2025.

waterberging in de vallei en werden typische beekhabitats voor een soortenrijke fauna en flora gecreëerd. Dit gebied functioneert opnieuw als een overstroombare vallei die extra water buffert en bijgevolg bijdraagt aan een klimaatrobuust landschap. Met de hermeandering is actie [4B E 0354](#) uit het SGBP afgrond.

➡ Verbeteren van de beekstructuur

Hoever staan we

Rijke beekstructuur draagt bij aan de natuurlijke variatie aan biotopen. Deze zijn nodig om voldoende planten en diersoorten te kunnen herbergen, noodzakelijk voor een goede ecologische toestand van de KRW.

De Warmbeek heeft een behoorlijke structuurkwaliteit maar kende nog een rechtgetrokken en verdiept tracé thv de Achelse Kluis in Achel. Met de hermeandering in 2022 werd de Warmbeek ongeveer 700m langer. Hiermee herstelde VMM de natuurlijke

Wat staat er te gebeuren

Naar beekstructuur zijn er geen grote knelpunten meer in het gebied. De vismigratieknelpunten zijn opgelost en de Warmbeek 1e cat. kent grotendeels een natuurlijk karakter. Met een beperkt beheer zet VMM verder in op de ecologische optimalisatie en natuurlijk herstel van de Warmbeek.

In de lokale waterlopen engageren de watering De Vreenebeek en provincie Limburg zich om verder te zoeken naar verbeteringen in beekstructuur in functie van de KRW-doelen en waterconservering ([8A E 0385](#)). Ook het maaibeheer van de lokale waterlopen zal evolueren van standaard ruiming naar ruiming op maat en naar noodzaak.

➡ Waterconservering verbeteren binnen natuurgebieden

Om te komen tot een klimaatrobuust landschap en het herstellen van de grondwatertafel dient niet enkel ingezet te worden op onthardingsprojecten in bebouwde zones, maar dient de sponswerking van de bodem in het buitengebied hersteld te worden (actie [5B C 0026](#)). Water vasthouden en infiltratie bevorderen in natuur en landbouwgebied is cruciaal.

Hoever staan we

In 2022 werkten de gemeenten Pelt en Bocholt, het Regionaal Landschap Lage Kempen en ANB in **Kolisbos** een vernattingsproject af. De belangrijkste ingreep binnen dit project was het verhogen van de beekbedding van de Dorperloop. De beek voert het grondwater nu minder snel af waardoor het gebied geleidelijk terug zal vernatten.

Wat staat er te gebeuren

ANB werkt aan het **venherstel aan de Achelse Kluis**. Hier kwam historisch een groot vennencomplex voor dat momenteel zwaar verdroogd is door een grachtenstelsel ivf landbouw. Doel is om het vennencomplex te herstellen door de grachten te dempen. En zo het water langer vast te houden waardoor er ook meer water kan infiltreren. Bovendien wordt natte natuur gecreëerd: venvegetaties en aanliggende vegetaties (o.a. natte en droge heide. Dit vormt bovendien het leefgebied voor soorten als rugstreeppad, heikikker, poelkikker en verschillende libellensoorten (gevlekte witsnuitlibel).

Het BLUE DEAL project bestaat er in om deze bestaande grachten te dempen, het voedselrijke slib van de vennen te verwijderen en in de omliggende zone van de vennen de voedselrijke (land)bouwvoor waar nodig mee af te graven aangezien dit anders het ven opnieuw eutrofieert. In 2023 wordt het beheerplan gefinaliseerd. Uitvoering is vanaf eind 2023 en in 2024.

➡ Waterconservering verbeteren binnen landbouwgebieden

Om te komen tot een klimaatrobuust landschap en het herstellen van de grondwatertafel dient niet enkel ingezet te worden op onthardingsprojecten in bebouwde zones, maar dient de sponswerking van de bodem in het buitengebied hersteld te worden (actie [5B C 0026](#)). Water vasthouden en infiltratie bevorderen in natuur en landbouwgebied is cruciaal.

Hoever staan we

Boerenatuur Vlaanderen heeft ism Pelt, Hamont-Achel, Peer en Bocholt, PVL Bocholt en de watering Het Grootbroek en De Vreenebeek verschillende initiatieven lopen in functie van waterconservering. Zo werden afgelopen jaren in deze gemeenten landbouwstuwtsjes geplaatst en klassieke drainage omgevormd naar peilgestuurde drainage. De komende jaren wordt deze en gelijkaardige maatregelen ook verder uitgerold.

Wat staat er te gebeuren

Het **project Limburgse Landbouw, Vlaamse Waterbouw (Proeftuin Droogte project)** haakt in op de potenties tot waterberging die werden geïnventariseerd binnen de gemeenten Hamont-Achel, Bocholt, Peer en Pelt en zal verschillende klassiek gedraineerde percelen omvormen tot peilgestuurd gedraineerd terrein. Aansluitend wordt op strategische locaties het (ver)plaatsen of herstellen van stuwtsjes doorgevoerd. Op die manier worden de deelbekkens 'Dommel', 'Warmbeek' en 'Noordoost Limburg' beter gewapend tegen zowel wateroverlast als droogte. Het project loopt tot januari 2025.

Het **project Prinsenloop** beoogt een bottom-up gedragen optimalisering van watergebruik uit het volledige traject van deze waterloop in functie van de droogtebestrijding. In hoofdzaak zullen enkele stuwconstructies op de Prinsenloop en de herinrichting van het gebied Buitenheide – waardoor bevoeiing met kanaalwater opnieuw mogelijk wordt – significant bijdragen aan een klimaatadaptievere landbouw in de regio. De terreininrichtingen met betrekking tot water worden waar mogelijk geflankeerd door inrichtingsmaatregelen die de natuurwaarden van het gebied verhogen zonder hierbij aan het landbouwdraagvlak te raken, en dit voornamelijk in het gebied Buitenheide. Het project is in uitvoering en loopt tot medio 2023. Projectpartners zijn Boerenatuur, Bodemkundige Dienst van België, Provincie Limburg, Regionaal Landschap Lage Kempen

De watering De Vreenebeek **zal stuwtsjes plaatsen in de publieke grachten** binnen wateringgebied. Dit gebeurt ikv het PDPO-project 'Waterrobuuste landbouwgebieden' getrokken door Provincie Limburg. Het project loopt tot juni 2024.

Project DigiStuw helpt het doordacht regelen van het peil van de landbouwstuwtjes: drainage beperken en water vasthouden wanneer mogelijk, en afvoeren wanneer te natte condities dreigen. Binnen dit project worden stuwen en het beheer ervan gedigitaliseerd door het combineren van sensoren, remote sensing data, modellen en slimme algoritmes, gevisualiseerd via een dashboard. Dit digitaal platform laat een volledig automatische en real-time sturing toe van stuwtjes, maar geeft eveneens instructies aan lokale actoren voor een optimaal manueel beheer waarbij stuwtjes in een groter gebied op elkaar afgestemd zijn. Deze duale inzetbaarheid vergroot het toepassings- en opschalingsvermogen van DigiStuw, en laat toe om ook bestaande (en goedkopere) handmatige stuwtjes te integreren.

Dit project loopt tem april 2025 en wordt uitgevoerd door PVL, Boeren natuur Vlaanderen, SumAqua en de wateringen De Vreenebeek, Het Grootbroek en De Dommelvallei ism lokale landbouwers door het installeren van minimaal 10 sensoren en 40 bijkomende stuwtjes.. Het wordt o.a. uitgerold in het gebied van Warmbeek en Dommel. Stad Peer engageert zich tot verdere uitbreiding van het project via het interregproject Weerbaar Dommeland.

Plaatsen van regelbare stuw

Bosbeek en Witbeek

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

De Bosbeek en de Witbeek zijn een speerpuntgebied klasse 3. Het gebied heeft enkel nog natuurlijk herstel nodig om na 2027 de goede ecologische toestand te kunnen bereiken. Zowel op de Witbeek als op de Bosbeek speelt het probleem van eutrofiering. Dit zal worden aangepakt de komende jaren door verdere optimalisaties en uitbouw van het rioleringsstelsel. Voor de Witbeek zullen ook maatregelen binnen de landbouwsector niet onbelangrijk zijn.

Voor een verder ecologisch herstel wordt de Witbeek de belangrijkste verbinding tussen de Maas en de natuurlijke bovenloop van de Bosbeek. Met deze keuze dienen slechts een beperkt aantal vismigratieknelpunten op de Bosbeek weggewerkt te worden tegen 2027. Voor de Witbeek zijn naast 2 vismigratieknelpunten nog verdere structuurverbeteringen in de bedding aan de orde.

Het overstromingsrisico (getroffen personen) is hoog. Het grootste risico doet zich voor in Neeroeteren centrum. Er worden tegen 2027 verschillende maatregelen genomen om het overstromingsrisico te reduceren.

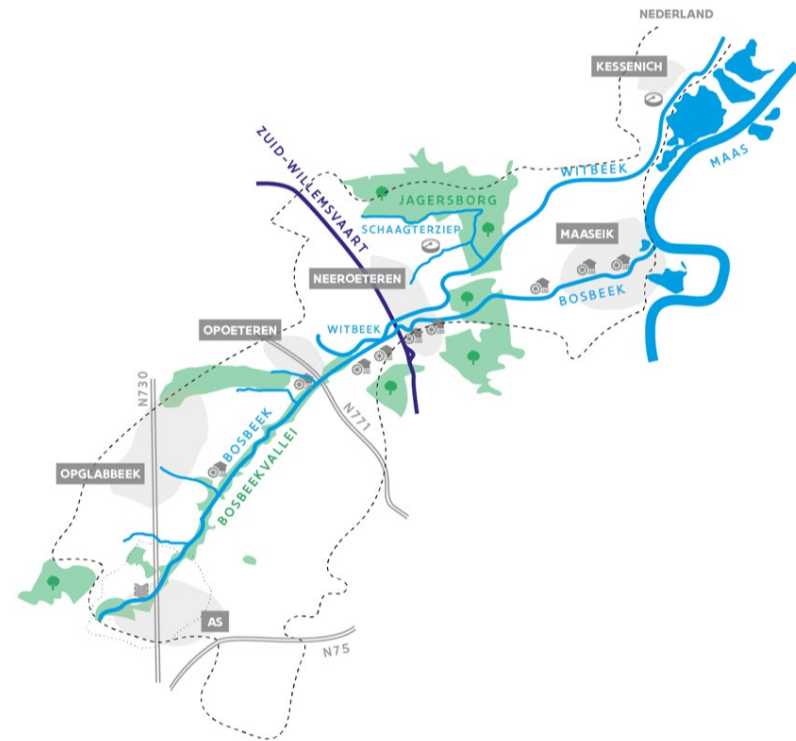

Verdroging is een algemeen probleem. Er wordt ingezet op verschillende (bron)maatregelen. Binnen het project 'stroomdal Bosbeek', dat werd goedgekeurd voor subsidies vanuit de Lokale Gebiedsdeal Droogte (onderdeel van programma Blue Deal), zal tegen 2026 worden ingezet op preventieve maatregelen in 4 projectzones om droogte-effecten te voorkomen. In 2023 worden de hemelwater en droogteplannen voor Maaseik, Oudsbergen en As verder afgewerkt.

Binnen het project 'stroomdal Bosbeek', dat werd goedgekeurd voor subsidies vanuit de Lokale Gebiedsdeal Droogte, zal er tegen 2026 zowel in het centrum van Opglabbeek als Opoeteren de ruimtelijke samenhang tussen de dorpskern en vallei worden vergroot door het wegnemen van verharding en het vergroten van de zichtbaarheid van de waterloop. Ook in Neeroeteren zal het waterelement een prominentere plaats krijgen in functie van beleving (o.a. uitbouw 'waterpoort' Nationaal Park Hoge Kempen)

 Meer info: bekkenspecifiek deel Maasbekken

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Sinds eind 2016 organiseert het bekkensecretariaat Maasbekken het gebiedsgericht overleg over Bosbeek-Witbeek. Alle overheden en actoren die betrokken zijn bij het waterbeleid in de vallei van de Bosbeek en de Witbeek werden hiervoor uitgenodigd, o.a. gemeenten, waterbeheerders, rioolbeheerders, Vlaamse administraties, natuur- en landbouwverenigingen en het regionaal landschap zitten rond de tafel. Bij aanvang lag de focus op waterkwaliteit en wateroverlast. Sinds 2020 wordt het gebiedsproces uitgebreid met de thema's 'watertekort' en 'waterbeleving'

Ongeveer 1x per jaar leggen de partners hun projecten en initiatieven bij elkaar om de dynamische actielijst bij te werken en onderling af te stemmen.

 Meer info: [bekkenwebsite Maasbekken](#) en [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

- ➔ **Aquafin gaat de overstortwerking terugdringen door de aanleg van een nieuwe collector en optimalisatie van de infrastructuur.**

Hoever staan we / wat staat er te gebeuren

De huidige **oude collector in de vallei** zorgt voor een verdunning van het afvalwater, grote overstortwerking en overstromingsrisico's. Daarom zal Aquafin een nieuwe collector aanleggen op de zuidflank van de Bosbeekvallei. Het betreft een zeer groot project dat opgedeeld wordt in 3 fasen. De eerste fase (Slagmolen tot Dorpermolen) werd goedgekeurd via het optimalisatieprogramma 2022 en heeft Aquafin nu in het uitvoeringsplan van 2023 opgenomen. Het voorontwerp van fase 1 wordt verwacht in 2023 en rekening houdend met MER procedure zal uitvoering niet voor 2026 aanvatten. Stad Maaseik engageert zich om wegeniswerken simultaan uit te voeren. Eveneens in dit project van collector opgedragen is de aanleg van een ontbrekende RWA-leiding in het centrum van Opoeteren en optimalisatie van overstorten aan de Diestersteenweg. Deze kunnen waarschijnlijk wel vroeger aanvatten. Verwacht wordt dat de volgende fasen van de collector aansluitend op het uitvoeringsprogramma van Aquafin komen (actie [7B J 0066](#))

Overstort van oude collector nabij de Witbeek in de Volmolenstraat

Verschillende **quick wins** werden al uitgevoerd in het stelsel. Een belangrijke quick win die gepland staat voor uitvoering in 2024 is de aanpassing van de bypass aan het overstort in de Broekziepenstraat. Dit draagt aanzienlijk bij tot verminderde overstorten hier.

Tot slot is ook een hydraulische en biologische uitbreiding op **RWZI Kessenich** opgedragen via het optimalisatieprogramma 2023. Aquafin heeft dit opgenomen op het nieuwe uitvoeringsprogramma. Dit project zal leiden tot minder overstortwerking op de Witbeek aan de RWZI in Kessenich en een hoger rendement van de afvalwaterzuivering. In 2023/2024 zullen de mogelijke alternatieven (technisch, technologisch, uitvoeringstechnisch,...) afgewogen worden. Het staat nog niet vast wanneer dit project in uitvoering zal gaan. De opmaak van een RUP is hier alvast niet meer nodig.

- ➔ **Verdere uitbouw van de rioolinfrastructuur van huishoudelijk afvalwater**

De zuiveringsgraadstad in het gebied is hoog. Toch zijn er nog verschillende huishoudelijke afvalwaterlozingen in de waterloop. Zo werd onder meer de vuilvracht in de Volmolenstraat opgelost en zijn momenteel verschillend gemeentelijke rioleringsprojecten in uitvoering of concrete voorbereiding door Fluvius en stad Maaseik, nl in de Javanastraat, de Houwstraat, Kapelweg en Wurfelderbroekweg.

Samen met het project van Javanastraat verbetert provincie Limburg in 2023 de bergingscapaciteit en inrichting van de Oude Beek in Maaseik ([8A E 0379](#)). De Oude Beek zal t.h.v. de Javanastraat in Aldeneik (Maaseik) verlegd worden naar het achterliggende landbouwgebied toe. Hierbij worden bepaalde delen van de Oude Beek die momenteel ingebuisd zijn ook terug opengelegd waarbij ook een bufferbekken zal aangelegd worden.

Een vertragende factor bij de projecten van Houwstraat en Wurfeldermolenstraat is de locatiebepaling en bijhorende grondverwerving voor de aanleg van de RWA bufferbekken.

- ➔ **De Vlaamse Milieumaatschappij zet in op een verlaagd overstromingsrisico**

Hoever staan we

In het SGBP 2022-2027 werd een overstromingsgebied aan de Broekziepenstraat afgebakend. De afbakening van dit GOG geeft uitvoering aan actie [6 F 0351](#). Dit gebied wordt alleen ingeschakeld als het centrum dreigt te overstromen. Er is echter nog verder onderzoek nodig naar de haalbaarheid, de terreinkenmerken en de manier waarop de berging wordt uitgebouwd. Dit studiewerk zal aanvangen vanaf 2024. Complementair hiermee zal ook de debietsverdeling tussen de Bosbeek en Witbeek verder worden geoptimaliseerd.

Naast de aanleg van een GOG zijn werden reeds maatregelen door VMM en provincie Limburg uitgevoerd zoals het herprofilen en verstevigen van dijken en slibruiming en uitgevoerd. Binnen het integraal waterproject Bosbeek-Witbeek worden verdere bronmaatregelen genomen

Wat staat er te gebeuren

De vernauwing aan de Neermolen in Neeroeteren centrum zorgt voor opstuwing. Door een bredere doorvoer voor hoog water rond de Neermolen aan te leggen vermindert het overstromingsrisico en krijgen de vissen in de Bosbeek hier meer bewegingsvrijheid. Hoewel het voorontwerp werd afgerond dient nu eerst een stabiliteitsstudie (2024) te gebeuren vooraleer het definitief ontwerp kan opgemaakt worden.

De Slagmolen (Oudsbergen) is een kritiek locatie voor wateroverlast omwille van overtopping van de Bosbeek stroomopwaarts van de molen. Door een hoogwaterdoorvoer in het laagste punt van de vallei aan te leggen in combinatie met een beperkte dijklichaam langs de Molenweg, is een verhoogde doorvoer bij piekdebieten mogelijk rond de molen. Tegelijk zal deze omleiding in het laagste punt vismigratie mogelijk maken. Ook bij de Dorpermolen zal extra waterberging gecreëerd worden in combinatie met de oplossing van het vismigratieknelpunt. In 2023 wordt gestart met de opmaak van het detailontwerp en vervolgens het vergunningsdossier.

➡ herprofilen dijken Bosbeek t.h.v. Tösch-Langeren

Het tracé van de Bosbeek stroomafwaarts Neeroeteren is niet natuurlijk maar ontstond door het verleggen van de oorspronkelijke waterloop vanaf ongeveer het jaar 1000. Ter hoogte van het gebied Tösch-Langeren ligt de Bosbeek ingedijkt, met een waterpeil permanent hoger dan omliggende terrein. Doorheen de eeuwen is de waterloop spontaan beginnen meanderen, waardoor de dijken gaandeweg mee verlegd moesten worden en regelmatig slibruiming nodig zijn. Het kwetsbare karakter van deze kunstmatige situatie werd andermaal duidelijk sinds de komst van bevers enkele jaren geleden. Door het graven van gangen in de smalle dijken en het bouwen van dammen, ontstaan regelmatig bressen waarlangs water de Bosbeek verlaat. Dit zorgt enerzijds voor een overbelasting van het lokale afwateringsstelsel, met bijna permanente overstroming tot gevolg en ongewenste effecten op voor landbouw en natuurbeheer. Anderzijds valt bij lage afvoeren het stroomafwaartse gedeelte van de Bosbeek geregeld droog, met negatieve gevolgen voor de ecologische toestand van de waterloop (IHD-doelen voor habitat 3260 en beekprik) en verminderde belevingswaarde (o.a. geurhinder) in het centrum van Maaseik.

Hoever staan we

De voorbije jaren voerde VMM al heel wat lokale herstelmaatregelen aan de dijken uit. Om tot een meer duurzame oplossing te komen, waarbij aanwezigheid van bever combineerbaar is met een goede beekmorfologie en – ecologie en zonder negatieve gevolgen m.b.t. waterhuishouding op de omliggende percelen in landbouwgebruik of natuurbeheer, voorziet VMM een grondige heraanleg van de dijken. In plaats van de dijken enkel te versterken, wordt er gekozen voor een combinatie van inrichtingen, waarbij waar mogelijk de dijken landinwaarts worden opgeschoven zodat de Bosbeek meanderend binnen een winterbedding komt te liggen en dijken minder kwetsbaar zijn voor graafschade door bevers. Er werd daarvoor een ontwerpproces opgestart om in samenspraak met de betrokken partijen tot een gepaste inrichting te komen.

Wat staat er te gebeuren

Op basis van een variantenstudie, terreinbezoeken met betrokkenen en gerichte bevraging van aanpalende eigenaars in 2022, werd in het voorjaar van 2023 een voorontwerp uitgewerkt dat als basis zal dienen voor verder overleg en het uitwerken van een omgevingsvergunningaanvraag.

➡ Zorgen voor vrije vismigratie vanaf de Maas tot in de bovenloop van de Bosbeek

Wat staat er te gebeuren

De Witbeek, die grotendeels het oorspronkelijke tracé in het laagste punt van de vallei volgt, zal op termijn door de VMM verbonden worden met de Bosbeek stroomopwaarts van de Volmolen ([4B E 0369](#)). Dat levert een betere ecologische verbinding op tussen de waardevolle bovenloop en de Maasvallei. Op die manier worden verschillende knelpunten voor vismigratie omzeild (Volmolen, Levenmolen, Kleeskensmolen, Neermolen, Bosmolen en Wurfeldermolen) en worden de onnatuurlijke tracés van de Bosbeek (centrum Maaseik) vermeden.

Voor de resterende knelpunten in de bovenloop worden, nl. Dorpermolen (Opoeteren) en de Slagmolen (Oudsbergen) worden aparte oplossingen uitgewerkt door de VMM. In 2023 wordt het detailontwerp en vergunningsdossier opgemaakt. Uitvoering wordt voorzien vanaf 2024.

Slagmolen (links) en Dorpermolen (rechts): beiden vormen barrières voor vismigratie.

Op de Witbeek zijn momenteel nog 2 resterende vismigratieknelpunten die de ecologische verbinding verhinderen tussen de Maasvallei in Nederland en de verbinding met de Bosbeek. Provincie Limburg zal in 2023 het vismigratieknelpunt aan de duiker van de Witbeek onder de Zuid-Willemsvaart saneren.

Finaal blijft dan nog de duiker onder de Diestersteenweg over waar een drempel vismigratie belemmert. Deze dient te worden aangepakt door AWV met een vervanging van de koker onder de steenweg. Het blijft problematisch om dit op het investeringsprogramma van AWV te krijgen.

➡ Verbeteren van de structuurkwaliteit van de Witbeek binnen Jagersborg structuurherstel

De Witbeek werd in het verleden stevig rechtgetrokken. Binnen het natuurgebied Jagersborg loopt een recht tracé. Ook de zijloop Schaagterziep werd er recht aangelegd.

Beide waterlopen zijn zeer uniform en bieden weinig variatie. Daarnaast dragen ze via drainage bij tot verdroging van het gebied.

Wat staat er te gebeuren

Er werd een actie gedefinieerd om de waterlopen en de grachten in het gebied te herinrichten om het grondwaterpeil er lokaal te verhogen, meer beekstructuur te creëren en bijgevolg ook het zelfzuiverend vermogen van de waterlopen op te trekken. Tegelijk wordt bekeken welke grachten kunnen gedempt of gecompartmenteerd worden binnen Jagersborg ([4B E 0370](#), [4B E 0371](#), [5B C 0033](#)). Op dit moment zorgt beveractiviteit alvast voor verhoogde waterbehoud in het gebied.

De Vlaamse Milieumaatschappij, Provincie Limburg en Watering Het Grootbroek ism ANB finaliseren in 2023 een voorontwerp voor aanpassing van de waterlopen. Vervolgens wordt bekeken hoe een uitvoeringstraject kan opgestart worden.

Rechte loop van de Witbeek in natuurgebied Jagersborg

➡ Project Stroomdal Bosbeek

Hoever staan we

Dit project behoort tot de oproep Lokale Gebiedsdeals Droogte (BLUE DEAL) en kadert binnen het Strategisch Project Het Nationaal Park Hoge Kempen. De vallei van de Bosbeek is een unieke insnijding die het Kempisch Plateau voorziet in watervoorziening en berging waardoor de beek en haar zijstromen ecologisch, recreatief en functioneel cruciaal zijn. De vallei kampt echter met structurele systeemverstoringen waardoor droogte zich manifesteert doorheen heel de vallei. Met Stroomdal Bosbeek worden acties en maatregelen genomen binnen 4 zones in de bovenloop, om het watersysteem er robuuster te maken, te herstellen en de sponswerking van de vallei te verhogen. Met deze Gebiedsdeal wordt tegelijk gewerkt aan het (her)connecteren van de dorpskernen van As, Opglabbeek en Opoeteren (Maaseik) met de vallei en de beek.

Het project loopt tem juni 2026 en wordt getrokken door het regionaal landschap Kempen en Maasland, ism Oudsbergen, As, Maaseik, Provincie Limburg en Natuurpunt Beheer vzw. Het project draagt bij tot volgende acties uit het SGBP: [4B B 0339](#), [5B C 0033](#).

Wat staat er te gebeuren

De Gemeente As wil inzetten op vernatting. Dit gebied heeft een unieke historische watersituatie die ontstaan is door de mijnverzakkingen. Deze situatie wordt gekoppeld aan de ambitie om te vernattingen. De gemeente Oudsbergen wenst een aantal cruciale elementen te realiseren van een groter en complexer centrumproject, wat voor een hefboom zorgt voor de verdere transformatie van het centrum. De stad Maaseik maakt werk van een structurele ontharding van het centrum van Opoeteren. Dit gebeurt op een strategische plek waar dorpskern en beekvallei elkaar raken. De kern van Opoeteren maakt hiermee ook opnieuw verbinding met haar ontstaansgeschiedenis die is toe te wijzen aan de aanwezigheid van de Bosbeek. Een element van beleving is hierbij centraal. Ook zal een zone voor de opvang van afstromend hemelwater langs de Kasteelstraat gerealiseerd worden.

➡ Uitvoeren onthardingsmaatregelen in bebouwde zones

Hoever staan we / wat staat er te gebeuren

Naast Stroomdal Bosbeek lopen er nog initiatieven die inzetten op ontharding en vergroening in functie van klimaatadaptie binnen bebouwde zones.

Stad Maaseik zet in 2023 en 2024 o.a. in op de ontharding en vergroening van het **Scholtisplein** in Neeroeteren en de achterliggende parking. Door deze herinrichting zal het

gebied aan et Scholtisplein de verbinding vormen tussen de nieuwe toegangspoort tot het NPHK (De Waterpoort) aan het Eilandje en het centrum van Neeroeteren. De werken starten eind 2023.

In Kessenich loopt het **landinrichtingsproject 'Maasvallei - fase 1'** dat de kwaliteiten en de functies (ruimtelijk, landschappelijk, ecologisch, toeristisch,...) in het projectgebied van het RivierPark Maasvallei waar mogelijk wil herstellen en versterken. De focus van het landinrichtingsproject ligt op de herwaardering (door inrichting) van de dorpskern en de verbetering van de landschapskwaliteit en het recreatieve netwerk. De uitvoering van het landinrichtingsproject Kessenich in Zich(t) wordt ondersteund door de Blue Deal van de Vlaamse Regering. Concreet gaat het over de volgende acties en maatregelen die in 2023 in uitvoering zijn door de VLM en gemeente Kinrooi ([5B C 0045](#)):

- Landschapswerken op het kerkhof: opbraak pad in asfalt, aanleg pad doorlaatbare klinkers, aanleg paden grindgazon en groenaanleg

- Inrichting van de Bergplaats: ontharding parking in asfalt, deels heraanleg parking in grindgazon en aanleg parking met parkeerplaatsen in doorlaatbare verharding en groenaanleg. De vroegere asfaltverharding is reeds opgebroken. Later op het jaar volgt de heraanleg en de vergroening. Einde der werken is voorzien tegen eind 2023.

➡ Waterconservering in het buitengebied bevorderen

Naast Stroomdal Bosbeek lopen er nog verspreide kleinere initiatieven die inzetten waterconservering in het buitengebied en die mee invulling geven aan [5B C 0033](#).

Watering het Grootbroek zal i.s.m Natuurpunt in 2023 6 **stuwtjes** plaatsen in het natuurgebied 'De Brand' op publieke wateringgrachten Solterheidesloot en Stegersloot, gelegen binnen het afstroomgebied van de Schaagterziep (Witbeek). Dit kadert binnen het **Water-Land-Schapsproject**: Bruggen tussen water, land en schap: Maasvallei en Kempen

Watering Het Grootbroek zal bijkomend stuwtjes plaatsen in de publieke grachten binnen het wateringgebied. Dit gebeurt ikv het PDPO-project 'Waterrobuuste landbouwgebieden' getrokken door Provincie Limburg. Het project loopt tot juni 2024.

Een belangrijk euvel voor het plaatsen van stuwtjes in perceelsgrachten is de vergunningsprocedure voor elk stuwtje. Hierdoor neemt het rendement van deze projecten vaak af. Om dit tijdefficiënter aan te pakken wordt dit vaak voor een reeks stuwtjes binnen een zelfde gemeente samen aangevraagd. Het omgevingsloket is hier echter niet ontworpen voor dergelijke projecten en bijgevolg telkens meer afstemming nodig.

Proefstuw op Solertheidesloot in 2022

Complex Abeek

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

Het Complex Abeek omvat Abeek, Lossing en Itterbeek, allen speerpuntgebieden klasse 3. Het gebied heeft enkel nog natuurlijk herstel nodig om na 2027 de goede ecologische toestand te kunnen bereiken. In de Abeek dient gericht de nutriëntenemissies teruggedrongen te worden. In de bovenloop vooral bij landbouwsector. Daarnaast zal ook ingezet worden op de optimalisatie van de saneringsinfrastructuur, waaronder RWZI Bree. De waterkwaliteit van Itterbeek I zal op korte termijn vervolgens mee profiteren van de waterkwaliteit van de Abeek. In de bovenloop is er nog een focus op overstortwerking aan de orde. De Lossing heeft geen goede waterkwaliteit en er is actie nodig rond saneringsinfrastructuur, landbouw en industrie; Een belangrijke focus ligt op de Horstgaterbeek. Een herstel van de natuurlijke waterhuishouding waarmee de Abeek wordt aangesloten op de Lossing zal positief zijn voor de Lossing zowel fysico- chemisch als naar rivierdynamiek.

wateroverlast

Het overstromingsrisico (getroffen personen) is laag. Het zijn voornamelijk landbouw- en natuurgebieden die in de vallei te kampen hebben met overstromingen. Pluviale overstromingen kunnen zich in bebouwd gebied wel voordoen.

watertekort

Er wordt de komende jaren ingezet op waterconservering en bevorderen van infiltratie door o.a. het plaatsen van stuwjes, dempen van grachten en omvormen van klassieke drainage naar peilgestuurde drainage. Deze acties worden uitgevoerd in verschillende projecten waaronder het lopende waterlandschapsproject en ruilverkaveling Molenbeersel.

waterbeleving

Er zijn geen specifieke doelen geformuleerd voor Complex Abeek op het vlak van waterbeleving.

Meer info: bekkenspecifiek deel Maasbekken

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Er werd door het bekkensecretariaat nog geen integrale projectwerking opgestart voor Complex Abeek. Personeelscapaciteit is de oorzaak waarom dit nog niet gebeurd is.

Meer info: [bekkenwebsite Maasbekken](#) en bekkenspecifiek deel [Maasbekken](#)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Optimaliseren en uitbouw saneringsinfrastructuur in zuiveringsgebied Bree

Hoever staan we

RZWI Bree werd uitgebreid en gerenoveerd. Aanvullend werd verdergaande fosforverwijdering toegepast vanaf 2022. De nieuwe RWZI werd in 2023 door minister Demir geopend. De resultaten van de ontvangende waterloop (Soerbeek) waren alvast sterk verbeterd voor de fosforparameters. Ondertussen werd in 2022 ook een studie afgerond die het zuiveringsgebied heeft doorgelicht. Hiermee wordt voor dit gebied meer invulling gegeven aan de generieke acties die inzetten op optimalisatie en verdere uitbouw van de saneringsinfrastructuur ([7B J 0056](#), [7B I 0119](#)).

Zicht op RWZI Bree

Wat staat er te gebeuren

De studie van zuiveringsgebied bracht een aantal quick wins voor optimalisaties aan het licht, waardoor overstortwerking aanzienlijk vermindert naar onder meer de Horstgaterbeek en de Itterbeek. Aquafin dient de concrete oplossingen hiervoor nog uit te werken.

Daarnaast heeft Aquafin nog de aanleg van riolering in de Kuilenstraat in Bree op het uitvoeringsprogramma staan. Dit project wordt verder voorbereid voor uitvoering vanaf 2024. Het gemeentelijk aandeel van dit project zal door Fluvius worden uitgevoerd in 2024-2025. Het project "Afkoppelen Hongerbeek en optimalisatie overstort Veeweide" is een opgedragen project dat voorlopig on-hold staat gezien de RWA-visie en de uitwerking van de regio rond de sportterreinen eerst moet gekend zijn.

Bij Fluvius staat de 'afkoppeling Peerderbaan en zijwegen' in Oudsbergen staat op de planning voor 2024. Daarnaast zal Fluvius riolering aanleggen in de Horkerstraat, Weymaerhofweg en Hoverstraat in Kinrooi.

➡ Herstel beekstructuur en natuurlijke waterhuishouding Abeek en Lossing

Hoever staan we

VMM bereidt een project voor om de **Abeek terug in haar historische bedding** te laten stromen (huidige Lossing) (acties [4B E 0377](#), [4B E 0378](#)). Hiermee samenhangend wordt het vismigratieknelpunt thv Broekmolen opgelost. De maatregelen gebeuren binnen SBZ 2200033: Abeekvallei en aangrenzende moerassen. Door aanpassing aan deze waterlopen is het mogelijk om het natuurlijke overstromingsgebied van deze waterlopen beter te benutten zodat wateroverlast in de ruimere omgeving voorkomen kan worden. Ecologisch herstel gaat hier samen met een betere en natuurlijkere waterhuishouding in het gebied. Een volledig herstel vraagt naast ingrepen aan de waterlopen ook ingrepen in de ruimere vallei. Dit vraagt uitvoering over vele jaren in verschillende fases. De grondverwerving steunt deels op de grondenbank Blue Deal.

Wat staat er te gebeuren

In 2022 en begin 2023 werden de basisscenario's opgesteld voor ingrepen aan de waterlopen en doorgerekend: het betreft o.a. de aansluiting van de Abeek op de Lossing thv de broekduiker en verder structuurherstel van de Lossing vanaf de broekduiker. Deze

ingrepen worden afgestemd met ruilverkaveling Molenbeersel. VMM bereidt in 2023-2024 het project verder voor om met de stuurgroep te komen tot ontwerpen voor ingrepen aan de waterlopen die als een eerste fase kunnen uitgevoerd worden.

Het oplossen van het vismigratieknelpunt aan **de Abroxmolen** staat los van bovenstaand project. In 2023 finaliseert de VMM de voorstudie. Samen met de eigenaar worden afspraken gemaakt voor het finaal ontwerp en de timing van de uitvoering.

VMM, provincie Limburg en Watering het Grootbroek lieten in 2021-2022 een voorstudie uitvoeren die resulteerde in een voorontwerp voor het oplossen van **5 vismigratieknelpunten op de Abeek** (Genamolen, Kluismolen, Binkermolen, Repelermolen en Neermolen) en een **hydrologisch herstel van de Soerbeek** (acties [4B E 0379](#), [4B E 0365](#)).

Omwille van de te beperkte personeelscapaciteit bij de afdeling waterbeheer van de provincie Limburg, kan er nog niet meteen uitvoering gegeven worden aan de 5 dossiers van de vismigratieknelpunten en wordt de vooropgestelde timing hiervoor opgeschoven (wellicht na 2025). Er wordt prioriteit gegeven aan projecten waar strikte(re) deadlines vanwege Blue-deal-subsidies voor gelden. Het herstel van de Soerbeek waarbij een ontkoppeling met de Breeërstadsbeek wordt vooropgesteld en de Soerbeek opnieuw aansluiting vindt met de Lossing via de Nieuwbeek wordt op langere termijn voorzien van zodra de gronden beschikbaar zijn. In 2023 wordt de principeschets met het voorontwerp hiervoor afgerond.

➡ **Structuurherstel Itterbeek**

Hoever staan we / wat staat er te gebeuren

Verdere structuurverbetering langs het lokale waterlichaam van de Itterbeek is nodig (met focus op de habitatrictlijngebieden) (actie [4B E 0367](#)). In eerste instantie wordt ingezet op **hermeandering en ingrepen binnen de bedding** (zoals verondiepen bodem en accoladeprofiel) in natuurgebied Brand. Hierbij kan het contact tussen Itterbeek en vallei opnieuw verbeteren en kan het gebied beter als klimaatbuffer fungeren door water vast te houden. Dit project vloeit voort uit de gezamenlijke studieopdracht van VMM, Provincie Limburg en watering Het Grootbroek. Uitvoering is voorzien in 2024 binnen het Water-Land-Schap 1 project: Bruggen tussen water, land en schap: Maasvallei en Kempen.

In 2022 werd het vismigratieknelpunt aan de Keyartmolen in Tongerlo weggewerkt. Enkel het verval **aan de Slagmolen in Opitter** vormt nog een knelpunt voor vissen om het hoger liggende Europees beschermde natuurgebied van de Itterbeekvallei te bereiken. Hiervoor werd in 2022 een voorontwerp afgewerkt. Omwille van de te beperkte personeelscapaciteit bij de afdeling waterbeheer van de provincie Limburg, kan er nog niet

meteen uitvoering gegeven worden dit dossier en wordt de vooropgestelde timing hiervoor opgeschoven (wellicht na 2025). Er wordt prioriteit gegeven aan projecten waar strikte(re) deadlines vanwege Blue-deal-subsidies voor gelden

Verval thv de Slagmolen (Opitter). Één van de laatste vismigratieknelpunten op de Itterbeek

➡ **Ruilverkaveling Molenbeersel**

Hoever staan we

De Vlaamse Landmaatschappij voert een ruilverkavelingsproject uit in Molenbeersel. Een belangrijk doel is de landbouwgronden in Molenbeersel te herschikken om zo de perceelstructuur te verbeteren en de kavels te vergroten. Daarnaast worden er ook verbeteringen getroffen op het gebied van landschap, water, natuur en recreatie. Dit

draagt bij tot meer waterconservering (actie [5B C 0025](#)), minder nutriëntenemissie naar de Lossing (actie [7B D 0086](#)) en levert een bijdrage aan het VMM project voor structuurherstel ([4B E 0378](#))

Wat staat er te gebeuren

Een ruilverkaveling bestaat uit verschillende fases. Sinds de oprichting van het ruilverkavelingscomité op 18 december 2020 en commissie van advies op 7 januari 2021 is de uitvoering van het project gestart. In 2022 werd het openbaar onderzoek gehouden over de definitieve inbreng. In 2023 en 2024 wordt het voorstel van herverkaveling opgemaakt, waarbij - voor zover het beschikbare ruimtebeslag dit mogelijk maakt - ook ruimte wordt voorzien voor o.m. structuurherstel aan de Lossing tussen Stramprooierbroek en N762 en zone voor hermeandering afwaarts de N762 (omgeving Vlasbrei). Hiervoor wordt afgestemd met de resultaten van de modelleringstudie Abeek-Lossing die VMM momenteel uitvoert.

➔ Inzetten op waterconservering en verminder watergebruik in het buitengebied

Hoever staan we / wat staat er te gebeuren

Boerennatuur Vlaanderen heeft ism gemeenten, PVL Bocholt, de watering Het Grootbroek en RLKM verschillende initiatieven lopen in functie van waterconservering (acties [5B C 0025](#), [5B C 0027](#)). Zo werden afgelopen jaren in deze gemeenten landbouwstuwtjes geplaatst en klassieke drainage omgevormd naar peilgestuurde drainage. De komende jaren wordt deze maatregelen ook verder uitgerold via het **lopende Water-Land-Schap 1 project** voor Noordoost Limburg en onderstaande projecten.

Specifiek is dat de watering Het Grootbroek zelf gestart is met de eigen productie van **landbouwstuwen**. Watering Het Grootbroek deze stuwen verder uitrollen in de publieke grachten ikv het PDPO-project 'Waterrobuuste landbouwgebieden' getrokken door Provincie Limburg. Het project loopt tot juni 2024.

Het **project Bocholt stuwt** wenst de waterbeschikbaarheid in de stroomgebieden van de Abeek en de Warmbeek te Bocholt te vergroten door het herstellen van de natuurlijke watercyclus en het verhogen van de lokale grondwaterstanden. Op die manier blijft de bodem gedurende een langere periode in het jaar voldoende vochtig voor zowel landbouw als natuur en is er ook meer water beschikbaar als er dan toch nog moet worden geïrrigeerd. Er zijn twee grote werksporen: enerzijds wordt ingezet op de gerichte plaatsing van (regelbare) stuwtjes op oppervlaktewaters inclusief afsprakenkader voor beheer en monitoring. Anderzijds wordt de mogelijkheid onderzocht om in natte periodes een deel van het kanaalwater uit de Zuid-Willemsvaart en het kanaal Bocholt-Herentals af te leiden naar de lokale oppervlaktewaters. Doel van deze studie is de haalbaarheid en de

impact op de grond- en oppervlaktewaterbeschikbaarheid te bepalen. Dit project loopt tot eind 2023. De stuwtjes zijn geplaatst, monitoring loopt nog.

Limburgse Landbouw, Vlaamse Waterbouw haakt in op de potenties tot waterberging die werden geïnventariseerd binnen de gemeenten Bocholt, Peer en zal verschillende klassiek gedraineerde percelen omvormen tot peilgestuurd gedraineerd terrein. Aansluitend wordt op strategische locaties het (ver)plaatsen of herstellen van stuwtjes doorgevoerd. Dit project binnen Proeftuin Droogte loopt tot begin 2025.

Project DigiStuw helpt het doordacht regelen van het peil van de landbouwstuwtjes: drainage beperken en water vasthouden wanneer mogelijk, en afvoeren wanneer te natte condities dreigen. Binnen dit project worden stuwen en het beheer ervan gedigitaliseerd door het combineren van sensoren, remote sensing data, modellen en slimme algoritmes, gevisualiseerd via een dashboard. Dit digitaal platform laat een volledig automatische en real-time sturing toe van stuwtjes, maar geeft eveneens instructies aan lokale actoren voor een optimaal manueel beheer waarbij stuwtjes in een groter gebied op elkaar afgestemd zijn. Deze duale inzetbaarheid vergroot het toepassings- en opschalingsvermogen van DigiStuw, en laat toe om ook bestaande (en goedkopere) handmatige stuwtjes te integreren.

Dit project loopt tem april 2025 en wordt uitgevoerd door PVL, Boerennatuur Vlaanderen, SumAqua en de watering De Vreenebeek en Het Grootbroek ism lokale landbouwers door het installeren van minimaal 10 sensoren en 40 bijkomende stuwtjes. Het wordt o.a. uitgerold in het gebied de Abeek.

Gezuiverd afvalwater voor subirrigatie. De VUB, Bodemkundige Dienst van België, Boerennatuur Vlaanderen en Aquafin onderzochten (2020 tem 2023) of gezuiverd afvalwater via ondergrondse infiltratie soelaas kan bieden via een proefopzet te Kinrooi binnen het LEADER-project 'Gezuiverd afvalwater voor subirrigatie'. Naast de impact op het grondwaterpeil wordt ook de bodem- en waterkwaliteit nauwlettend gemonitord. De resultaten worden in de loop van 2023 verwacht. Via een doctoraat loopt de opvolging tot eind 2024.

Tot slot heeft PVL Bocholt in het gebied ook proefprojecten lopen die inzetten op slimme irrigatietechnieken en om het vochtgehalte in de bodem te verhogen door in te zetten op gezondere bodems met een hoger koolstofgehalte.

Voer en Berwijn

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Voer is een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden).

De waterkwaliteit van de Voer is matig tot ontoereikend. Saneren van huishoudelijk afvalwater en het voorkomen van emissies vanuit landbouw (o.a. erosie maatregelen) zijn prioritair.

De Berwijn (=speerpuntgebied type 2) scoort ontoereikend op vlak van de waterkwaliteit, voornamelijk ten gevolge van nutriënten. Door het kleine afstroomgebied van de Berwijn in Vlaanderen is de waterkwaliteit ervan sterk afhankelijk van het inkomende water uit Wallonië.

De waterlopen hebben een rijke structuur. Enkel de vis migratie knelpunten dienen opgelost te worden (Berwijn, Voer, Veurs, Noorbeek) om de unieke visfauna in de Voerstreek te versterken.

wateroverlast

De gemeenten Voeren heeft regelmatig te kampen met wateroverlast, zowel vanuit de waterloop als door afstromend water en modder. Daarom zal deze planperiode, vanuit het concept van meerlaagse veiligheid een geschikte combinatie van maatregelen verder uitgewerkt worden.

Specifiek voor 's Gravenvoeren is de vorige planperiode al een hoogwaterbypass gerealiseerd. Deze is echter nog onvoldoende en het overstromingsrisico moet nu verder gereduceerd worden door bufferende en vertragende maatregelen stroomopwaarts de dorpskern. In Moelingen is het in 2022 ingerichte winterbed van de Berwijn onvoldoende bij grotere neerslagvolumes. Bijkomende maatregelen worden gezocht. Hierbij is het grensoverschrijdende karakter van het stroomgebied belangrijk.

individuele beschermingsmaatregelen en zelfredzaamheid zijn in 's Gravenvoeren en Moelingen eveneens relevant om de waterveiligheid te verhogen.

watertekort

Toenemende droogteperiodes leiden ook in de Voerstreek tot verlaagde waterstanden en waterschaarste. Het reliëf en de bodemkenmerken leiden tot snelle afspoeling. Niet aangepast landgebruik werkt dit in de hand.

waterbeleving

De Voerstreek is een erg recreatieve streek. Er wordt verder ingezet om waterbeleving te versterken.

Meer info: [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Eind 2017 ondertekenden talloze partners, waaronder het bekkenbestuur Maasbekken, het charter 'Samen sterk in de Voerstreek', waarmee ze zich engageren om samen, via een grens- en sectoroverstijgende aanpak, de landschaps-, natuur- en erfgoedwaarden van de Voerstreek te versterken en de grondgebonden landbouw te ondersteunen. Het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren nam de rol van neutrale coördinator van het project op zich.

In 2022 resulteerde de samenwerking in een project 'Naar een klimaatrobuust landschap Voerstreek' binnen Water-Land-Schap 2.0. De gebiedscoalitie werkt er samen aan een landschap dat beter opgewassen is tegen de gevolgen van klimaatverandering met een vallei brede en multifunctionele aanpak, via een participatief/bottom up model.

De gebiedscoalitie heeft momenteel de aanvraag tot landschapspark ingediend. Het 'Grenzeloos Bocagelandschap' strekt zich uit over de Vlaamse Voerstreek en delen van het Waalse Land van Herve en het Nederlandse Heuvelland. De structurele samenwerking en landschapsambities voor het watersysteem en andere domeinen (landbouw, recreatie, mobiliteit,...) zullen de regio verder ontwikkelen en de grensoverschrijdende samenwerking dieper verankeren.

👉 **Meer info:** [bekkenwebsite Maasbekken](#) en [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Uitbouw van het rioleringsstelsel in Voeren

De zuiveringsgraad in Voeren behoort tot de laagste in Vlaanderen en zeker in het Maasbekken. Sinds enkele jaren is een inhaalbeweging ingezet met de bouw van RWZI Voeren en de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel. Hiermee wordt invulling gegeven aan de generieke acties [7B I 0120](#) en [7B J 0057](#).

Hoever staan we / Wat staat er te gebeuren

De zuiveringsgraad in Voeren bedraagt momenteel 30%. Na de aanleg van de collector Voer fase 1 in 's Gravenvoeren is nu de verdere uitbouw van riolering van 's Gravenvoeren tot Sint-Pieters-Voeren aan de orde (20.725: Collector Voer fase2); Uitvoering voorzien van medio 2023 tot begin 2026. Hierbij zijn nog lokale gemeentelijke aansluitingsprojecten nodig om al het huishoudelijk afvalwater op te vangen. Werken aan de Berwijnstraat - Elzen zijn onlangs gestart. Volgende projecten zijn voorzien voor uitvoering 2024-2025 door Fluvijs: Opwaarts Voer f2A: Veld, Commanderie: Opwaarts Voer f2B: St-Pietersstraat en Bauwer.

In de nabije toekomst is ook als bijkomende optimalisatie voorzien om de vuilvracht van KWZI Veurs aan te sluiten op RWZI Voeren. Gezien dit een dringender project is dan Aansluiting Remersdaal, zal heel waarschijnlijk dit project in Veurs eerst uitgevoerd worden en dan pas project 22.849 Remersdaal. De verbindingsriolering Veurs kan pas aangelegd worden na het einde van de werken van project 20.725 Collector Voer fase 2. De werken kunnen dus ten vroegste begin 2026 starten.

De aanleg van collector Teuvenbeek is lopende en het einde is voorzien in 2023. Het project dat het gehucht Remersdaal aansluit op de KWZI van Teuven is opgenomen op het uitvoeringsplan van Aquafin. Het project hangt af van de 2 gemeentelijke dossiers (GIP-dossiers L216013A en L216013B) en de andere bovengemeentelijke projecten in Voeren. Zolang het GIP-dossier niet uitgevoerd is, zal er geen verzamelde vuilvracht zijn om door te voeren naar Teuven. Vermoedelijke uitvoering vanaf eind 2027.

➡ Uitvoeren van maatregelen voor het terugdringen van het overstromingsrisico door de VMM en provincie Limburg

Hoever staan we

De bypass voor hoogwater in het centrum van 's Gravenvoeren levert een significante bijdrage aan het verminderen van het overstromingsrisico. Echter, optimaal rendement hiervan wordt pas bekomen door een elektromechanische sturing van het verdeelwerk. Deze elektromechanische uitrusting is voorzien in 2023-2024 ([8A E 0393](#)). Dit project is gekoppeld aan de werken van de Aquafin-collector fase 2 en volgt hiervan de timing.

Ter bescherming van 's Gravenvoeren tegen wateroverlast zullen bijkomende maatregelen moeten uitgerold worden. Het doorstroomdebiet van de Voer door 's Gravenvoeren blijft immers beperkt en piekdebieten lijken toe te nemen. Verdere maatregelen zijn nodig ([6 F 0366](#)).

Wat staat er te gebeuren

Opwaarts het dorp zal water moeten geborgen worden om het centrum beter te beschermen tegen wateroverlast. Volgens berekeningen van de VMM is er een bijkomende waterbuffercapaciteit noodzakelijk met een totaal effectief volume van 60 000 m³ om een veiligheidsniveau van T=100 te bereiken. Aanvullend dient zoveel mogelijk water buiten de vallei of op flanken vastgehouden en geborgen te worden. Samen met dit project zal ook de longitudinale connectiviteit verbeteren door het oplossen van een aantal vismigraatienelpunten, alsook de laterale connectiviteit met de vallei.

De VMM en provincie Limburg onderzochten verschillende mogelijkheden en locaties in het 'alternatievenonderzoek waterberging Voeren'. Een longlist van 28 waterbufferlocaties werd binnen de gebiedscoalitie besproken en heeft finaal geleid tot de selectie van 7 kansrijke locaties. Deze locaties worden in het kader van Water-Land-Schap verder geconcretiseerd. Dit wil zeggen dat voor deze locaties een multifunctioneel ontwerp- en uitvoeringsplan opgesteld wordt, afgestemd met de aanwezige natuurwaarden, landbouwfunctie en geïntegreerd in het landschap. De VMM en provincie Limburg engageren zich om binnen de krappe timing van het WLS-programma (eind 2025) reeds een aantal van deze waterbuffers trachten te realiseren.

➡ Uitvoeren van bronmaatregelen in Voeren

Door het uitgesproken reliëf is de impact van hemelwaterafstroom groot: bodemerisatie zorgt jaarlijks lokaal voor heel wat water- en modderoverlast en de waterkwaliteit wordt voor een belangrijk deel hierdoor beïnvloed. De opgave binnen WLS is om de voorgestelde

erosiebestrijdingsmaatregelen een extra impuls te geven en dergelijke maatregelen te kaderen in een breder klimaatverhaal. Deze maatregelen kunnen zowel ingrepen zijn die bodemerosie aan de bron aanpakken als ingrepen die de sedimentaanvoer naar afwaartse gebieden (straten, rioleringen, woningen, beken,...) beperken of vermijden ([B D 0096](#), [8B A 0158](#), [8B A 0159](#), [8B A 0157](#))

Hoever staan we

Het regionaal Landschap Haspengouw en Voeren ontwikkelt in 2023 -2024 een gecoördineerde aanpak om de knelpunten aan te pakken, waarbij maatregelen in het kader van het Water-Land-Schap 2-project worden afgestemd op de maatregelen die getroffen worden via het erosiebesluit (bijv. het vergoedingensysteem, landschappelijke inpassing, stimuleren blijvend grasland...). Landbouwers kunnen in het kader van het nieuwe GLB - ook ecoregeling 'erosiebestrijding' toepassen ([Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2023 - 2027 \(perceelsgebonden steun\)](#)). Daarnaast zijn ook heel wat NPI (niet productieve investeringen) gericht op erosiebestrijding: <https://lv.vlaanderen.be/nl/subsidies/vlif-steun/niet-productieve-investeringssteun>

Daarnaast heeft ook Boerenatuur Vlaanderen nog projecten (gedeeltelijk) in Voeren gelegen die inzetten op verbeterende landbouwgronden. Het betreft o.a. een Leader project **Bouwen aan een betere bodem** (01/06/2022 - 30/06/2024). Via verschillende demoplatformen en het verspreiden van kennis wil men landbouwers sensibiliseren, informeren en een houvast bieden bij technieken die hun helpen in het verbeteren van hun landbouwgronden. Het demonstratieve luik is verdeeld in drie bodemverbeterende technieken. Deze drie technieken worden aan landbouwers gedemonstreerd, net als de bevindingen naar bodemkwaliteit. De drie technieken worden onderverdeeld in:

Bodemverbetering aan de hand van groenbedekkers/vanggewassen

Bodemverbetering aan de hand van bodembewerkingen

Bodemverbetering aan de hand van houtsnippers

Hierbij wenst men vijftien landbouwers binnen het projectgebied te ondersteunen in het verhogen van het koolstofgehalte in hun percelen, o.a. via het toedienen van houtsnippers. Dergelijke maatregelen herstellen de capaciteit van de bodem om water vast te houden en infiltratie te bevorderen. Dit leidt tot minder droogte-schade en verminderde afspoeling.

© Boerenatuur Vlaanderen

➡ Beekstructuurherstel en/of vismigratieknelpunten oplossen op de Noorbeek, de bovenloop van de Voer en de Veurs

Op de Noorbeek bevinden zich naar schatting nog 17 vismigratieknelpunten, zoals stuwen, bodemplaten, ... De stuwen zijn in het verleden aangelegd om het insnijdende effect van de Noorbeek, dat ze te danken heeft aan haar sterk verval, weg te werken ([6 F 0364](#)). Hoewel het insnijdend effect daarmee opgelost is, belemmeren de stuwen de vismigratie. Een andere oplossing is om het sterke verval aan te pakken door de Noorbeek d.m.v. hermeandering meer lengte te geven i.c.m. lage, vispasseerbare trappen. Hiervoor werd er enkele jaren geleden al een ontwerp opgesteld, maar is er, door een gebrek aan draagvlak, nog geen uitvoering aan gegeven.

Naast de Noorbeek zijn er nog andere plekken in de Voervallei waar de beekstructuur verbeterd kan worden. Zo is er in de bronzone van de Veurs nog een locatie waar de waterloop d.m.v. kleine kokers bouwvallig ingebuisd is en die d.m.v. kleinschalige werken verbeterd kan worden. Daarnaast zijn er nog verschillende plekken in de bovenloop van de Voer waar de Voer ingebuisd is en er mogelijkheden zijn om deze open te leggen en een goede beekstructuur mee te geven. De projectideeën voor de Voer en de Veurs dienen echter nog onderzocht te worden (technische haalbaarheid, draagvlak, exact wensbeeld, ...).

Wat staat er te gebeuren

De provincie Limburg heeft de projectideeën voor de Noorbeek, Voer en de Veurs aangemeld voor subsidie binnen het project 'Naar een klimaatrobuust landschap Voerstreek' binnen Water-Land-Schap 2.0. Het is de bedoeling om binnen dit project de voorgenoemde ideeën/maatregelen verder te concretiseren en te realiseren tegen eind 2025.

Zeldzame beekdonderpad gevangen in de Noorbeek bij een demonstratie

Merkske

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

Het Merkske is een speerpuntgebied klasse 2. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2027. De goede fysisch-chemische kwaliteit kan in het Merkske bereikt worden door enerzijds het wegwerken van de laatste puntvervuilingen o.a. huishoudelijk afvalwater van Hal en effluent van KWZI Zondereigen. Voor beiden is de uitvoering voorzien voor 2023. Daarnaast moet binnen de penitentiaire instelling van Wortel-kolonie een volledige afkoppeling van het regenwater gebeuren. De studieopdracht hiervoor is lopende. Ook de verspreide restlozingen voornamelijk afkomstig van de landbouwsector moeten worden weggewerkt.

wateroverlast

Het overstromingsrisico (getroffen personen) is laag. Het zijn voornamelijk landbouw- en natuurgebieden die in de vallei te kampen hebben met overstromingen.

watertekort

Streefdoel van de vallei van het Merkske is een natuurlijk beekdallandschap. Er wordt daarom gestreefd naar een natuurlijke dynamiek van het peilregime met o.a. verdere verruwing en verontdieping van de beekbedding. Vooraleer hiervoor actie kan ondernomen worden, wordt er een grensoverschrijdend model opgemaakt om de effecten van te nemen acties te begroten.

waterbeleving

Er zijn geen specifieke doelen geformuleerd voor waterbeleving langs het Merkske. De vallei is al geruime tijd geliefd bij wandelaars door zijn groot aanbod aan wandelingen in de ongerepte natuur.

Meer info: [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Eind 2017 startte het bekkensecretariaat Maasbekken samen met Waterschap Brabantse Delta een grensoverschrijdend integraal waterproject op voor het Merkske. Alle overheden en actoren die betrokken zijn bij het waterbeleid langs beide zijden van de grens worden hiervoor uitgenodigd, o.a. gemeenten, waterbeheerders, rioolbeheerders, administraties en natuur- en landbouwverenigingen zitten rond de tafel. Dit heeft geleid tot een concrete actielijst en verdere verfijning van de acties uit het stroomgebiedbeheerplan. Hiermee is verder aan de slag gegaan. Sinds 2021 wordt het integraal waterproject van het Merkske getrokken door provincie Antwerpen en waterschap Brabantse Delta.

👉 **Meer info:** [bekkenwebsite Maasbekken](#) en [bekkenspecifiek deel Maasbekken](#)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Het verbeteren van de structuurkwaliteit en het klimaatrobuuster maken van de vallei

Wat staat er te gebeuren

Provincie Antwerpen zal in samenwerking met het Waterschap Brabantse Delta kleinschalige beekherstelmaatregelen uitvoeren (inbreng dood hout, zandsuppletie, ecologisch beheer waterloop, aanplanten van bomen en struiken op de oevers) met als doel een hogere waterpeil te bekomen bij basisafvoer, grotere diversiteit in beekmorfologie en afwisseling in beschaduwde en zonbeschenen trajecten ([8A E 0376](#)). Alvorens deze beekherstelmaatregelen te implementeren werd in 2022 een grensoverschrijdend grondwatermodel opgemaakt. In 2023 volgt de administratieve afronding van het grondwatermodel en wordt gestart met de voorbereiding van het uitvoeringstraject. Een studie bureau zal ook nu onder de arm worden genomen. Er werd vanuit de stakeholders de vraag gesteld naar een oppervlaktewatermodel. Dit zal in deze fase worden meegenomen.

➡ Uitbouw en optimalisatie saneringsinfrastructuur

Wat staat er te gebeuren

Er zijn nog enkele puntvervuilingen in de vallei die moeten worden weggewerkt ([7B J 0055](#), [7B I 0118](#)). In 2023-2024 zal Aquafin in Hal de collector aanleggen. Het gemeentelijk project dat hierop aansluit is ook opgedragen. Hiermee wordt een aanzienlijk vracht aan huishoudelijk afvalwater opgevangen. De doorvoer van KWZI Zondereigen richting RWZI Merksplas wordt uitgevoerd na aanleg van de collector Steenweg op Weelde waarvoor de start der werken in de tweede helft van 2024 is voorzien. De doorvoer van de vuilvracht van KWZI Zondereigen is belangrijk om deze vuilvracht uit het stroomgebied (Noordermark) te halen.

In Zondereigen zal door de gemeente Baarle-Hertog in 2023 een RWA riool worden aangelegd tussen het centrum en de Noordermark. Hiermee wordt een missing link in het gescheiden stelsel weggewerkt waardoor de overstortwerking aan de KWZI zal afnemen.

Strafinstelling Wortel Kolonie is nog niet volledig afgekoppeld en heeft hierdoor een negatief effect op de waterkwaliteit van de Staakheuvelse Loop (= zijloop van het Merkske). De regie der gebouwen heeft voor deze afkoppeling een studieopdracht uitbesteed, deze loopt tot mei 2023. De komende jaren dient de afkoppeling gerealiseerd

te worden zodat al het afvalwater kan aansluiten op de aanwezige riolering. Het bekkenbestuur wil benadrukken hoe belangrijk de afkoppeling van de strafinstelling is voor het Merkske en hoopt dat de werken op korte termijn effectief worden aangevat (actie [7B I 0128](#)). Dit werd reeds herhaaldelijk ook door gouverneur Berx aangekaart bij de bevoegde diensten. Het blijft echter bijzonder moeilijk om de beheerder van de strafinstelling (Regie der gebouwen) tot een concreet engagement te komen voor de interne scheiding van waterstromen.

➡ Pro-actieve aanpak erfsappen

Samen met de gemeenten en de landbouwsector rolde het bekkensecretariaat een proactieve aanpak uit binnen het afstroomgebied van het Merkske. Doel was om landbouwers bewust te maken van de impact van erfsappen, en vooral oplossingen aan te reiken om vervuiling te voorkomen ([7B D 0088](#)).

Waar staan we

Deze proactieve aanpak was een uniek pilootproject in Vlaanderen. Naast de communicatie via infosessies werden voor de verschillende bedrijfstypen die binnen het afstroomgebied actief zijn, gedetailleerde checklists per bedrijfsonderdeel opgesteld. Met deze checklists hebben landbouwers en adviesverleners een concreet hulpmiddel in handen om zelf mogelijke probleempunten te inventariseren en waar nodig gepaste maatregelen te nemen. Hierdoor neemt niet alleen het risico op (accidentele) watervervuiling in het omliggende gebied sterk af, maar kan de landbouwer zich ook in regel stellen met de wetgeving en tegelijk de bedrijfsvoering verbeteren. De hulpmiddelen kwamen tot stand met input van VLM, omgevingsinspectie en de Boerenbond.

Aanvullend boden gemeenten Merksplas, Hoogstraten en Baarle-Hertog via een LEADER-project een gericht bedrijfsadvies aan door een extern bureau. Elke deelnemende landbouwer ontving hierbij een overzichtelijk en persoonlijk rapport met mogelijke maatregelen op maat van zijn/haar bedrijf en een overzicht van mogelijke subsidies. Medio 2022 werd het LEADER project afgerond. 80% van de landbouwers in het afstroomgebied heeft deelgenomen aan het project. Gemiddeld werden 2 types van knelpunten per bedrijf vastgesteld. Tijdens de tweede ronde was het aantal knelpunten gedaald met 58% t.o.v. de uitgangssituatie doordat landbouwers verschillende (vnl. preventieve bron)maatregelen genomen hadden. Het eindrapport kan [hier](#) gedownload worden.

Aansluitend op de campagne in het afstroomgebied van het Merkske wensten de deelnemende gemeenten in 2022 en 2023 de mogelijkheid voor bedrijfsadvies uit te breiden binnen hun gemeentegrenzen. Echter, dit voornemen werd on hold gezet omwille

van het nieuwe klimaat ten gevolge van overkoepelende dossiers (PAS, MAP, Vlaamse parken, ...). Het is onduidelijk wanneer dit terug kan opgepakt worden.

➡ Plaatsen van drempels en stuwen in landbouwgebied ikv waterconservering

Regionaal landschap De Voorkempen zet zich samen met de stad Hoogstraten, Watering De Beneden Mark en Boerennatuur Vlaanderen in om kleinschalige maatregelen bij landbouwers te nemen in functie van waterretentie en conservering ([5B C 0031](#)). De ingrepen zijn o.a. de aanleg van stuwtjes en drempels op kleine sloten in landbouwgebied. <https://www.boerennatuur.be/drempels-tegen-droogte/>

Wat staat er te gebeuren

Na interessepeiling en analyse van de percelen gebeurt de uitrol van maatregelen voornamelijk in het gehucht Hal ten noorden van het Merkske en op de percelen van VITO-campus (afstroomgebied Mark). Dit project loopt nog tot midden 2023.

Op dit moment loopt de vergunningsaanvraag voor 10 maatregelen (hoofdzakelijk stuwen) waarvan 6 in Hal, 2 op percelen van het VITO en 1 stuw meer richting grens met NL (afstroomgebied Mark). Deze worden geplaatst voor juni 2023. Het project heeft ook tot doel vervolprojecten in functie van waterconservering naar voren te brengen in de regio.

Net zoals bij gelijkaardige projecten elders was ook hier de vergunningsprocedure voor het plaatsen van stuwen ikv waterconservering in grachten een arbeidsintensief en tijdrovend proces dat het rendement van dergelijke projecten hypothekeert (zie algemene opmerking onder Dommel). Daarnaast bemoeilijken de overkoepelende landbouwthema's (MAP, PAS,...) de uitvoering van deze projecten.

Mark

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Mark is een speerpuntgebied klasse 3. Het gebied heeft enkel nog natuurlijk herstel nodig om na 2027 de goede ecologische toestand te kunnen bereiken. De hoge nutriëntenlast is afkomstig van een suboptimale rioleringsinfrastructuur en een belasting vanuit de landbouwsector. Naast verdere uitbouw van de riolering, dient overstortwerking te minderen en de RWZI's geoptimaliseerd te worden. Hier moet dus de komende jaren prioritair op worden ingezet.

wateroverlast

Het overstromingsrisico (getroffen personen) is laag. Er zijn weinig kritieke overstromingen in de Vlaamse Markvallei, maar in Nederland wordt het probleem groter met bedreiging voor o.a. Breda. De komende jaren wordt actie ondernomen om piekafvoeren richting Nederland te reduceren.

watertekort

De aanwezige kwel verdunt het vervuilde oppervlaktewater en verhoogt het zelfreinigend vermogen van de waterlopen. Alle factoren die dit kwelsysteem bedreigen zijn een knelpunt, zoals waterwinningen, afname infiltratie door drainage en verhardingen,... Maatregelen die leiden tot verhoogde kweldruk zullen daarom geprioriteerd worden de komende jaren.

waterbeleving

De Mark is momenteel als recreatieve verbinding en blauw-groen lint in Hoogstraten onderbenut. De komende jaren zal ingezet worden op een verder uitwerking van de waterbeleving langs de rivier door o.a. aanleg van een fietspad langs de Mark. Aan de Laermolen wordt extra ruimte voor beleving voorzien.

Meer info: bekkenspecifiek deel [Maasbekken](#)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Er werd nog geen integrale projectwerking opgestart voor de vallei van de Mark. Personeelscapaciteit is de oorzaak waarom dit nog niet gebeurd is. Er lopen wel verkenningen, ook grensoverschrijdend, met Nederland.

Meer info: [bekkenwebsite Maasbekken](#) en bekkenspecifiek deel [Maas](#)bekken

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➤ Oplossen vismigraatieknelpunt Laermolen

Wat staat er te gebeuren

De Vlaamse Milieumaatschappij start in 2023 de werken voor de vispassage aan de Laermolen. Daarmee wordt het laatste vismigraatieknelpunt in Vlaanderen op de Mark weggewerkt. In dit project is stad Hoogstraten zal de brug over de Mark vernieuwd worden, en zal de site ingericht worden in functie van beleving. Het einde der werken is voorzien medio 2024. (actie [8A_E_0377](#))

➤ Beekherstel op de Mark, inclusief doortrekken fietspad langs de Mark

Wat staat er te gebeuren

De Mark is, zoals vele rivieren in Vlaanderen, sterk rechtgetrokken. Dit heeft geleid tot minder waterberging in de bedding en snellere waterafvoer naar Nederland. Daarnaast heeft dit geleid tot een lagere beekstructuur en ecologisch slechtere situatie. De VMM

werkt al vele jaren aan een verbeterende situatie door een gedeeltelijk herstel door het inschakelen van bestaande meanders, het uitgraven van een aantal gedempte meanders en andere structuurmaatregelen in de bestaande bedding zoals het plaatsen van keerkribbes. (actie [8A_E_0377](#)). Hierbij worden ook ingezet op de aanleg van bufferstroken. Afhankelijk van de situatie hebben die verschillende breedtes en functies. Hierbij zal waar nodig de missing link in de fietsverbinding voor het fietspad langs de Mark gerealiseerd worden.

In totaal wordt gemikt op bijkomend buffervolume in de waterloop van 131000m³ (bij T100). Er komt een striktere scheiding tussen waterloop en landbouw. Er is behoud en uitbreiding van de recreatie langs de Mark.

Er zijn verschillende projectgebieden om het geheel te realiseren. Grondverwerving loopt al verschillende jaren. Voor de aanleg van de meander thv Groot Eyssel is de grondverwerving rond. In 2023 loopt ontwerpfase i.s.m. Natuurpunt (deelgebied 3) opdat dit in 2025 in uitvoering kan gaan. Voor deelgebied 5 waar het fietsverbinding dient te komen zijn een aanzienlijk aantal oeverstroken verworven. Een algemeen knelpunt is dat de grondverwerving moeizaam verloopt binnen het landbouwgebied.

➤ Verwezenlijken ruilverkaveling Rijkevorsel-Wortel

De Vlaamse Landmaatschappij beoogt met ruilverkaveling Rijkevorsel-Wortel een herinrichting en herverkaveling van het agrarisch gebied om tot aaneengesloten, regelmatige en bereikbare landbouwkavels dichtbij de bedrijfszetels te komen. Daarnaast heeft de ruilverkaveling een integrale inrichting van de open ruimte tot doel met een versterking van de beekvalleien van de Mark en de Kleine Mark, de depressies van de Bolkse beek en de Hollandse loop, de weidevogelgebieden van Polderheide en Bolk, de noordzuid-boscorridor van Wortelkolonie, en dit alles met aandacht voor het landschap en het recreatief medegebruik in het gebied. Er wordt ingezet op een grotere scheiding tussen landbouwpercelen en het watersysteem en er wordt ruimte voor het water gecreëerd o.a. via het dempen en heraanleggen van waterlopen en sloten, het aanleggen van oeverstroken en het uitvoeren van natuurinrichtingswerken in de beekvalleien van de Mark en de Kleine Mark en in de depressies van de Bolkse beek. (actie [4B_E_0368](#))

Hoever staan we / Wat staat er te gebeuren

Sinds de oprichting van het ruilverkavelingscomité en de -commissie van advies in 2022 is de uitvoering van de ruilverkaveling Rijkevorsel-Wortel gestart. VLM engageert zich om dit proces met de betrokken partners verder te zetten. De herverkaveling van de percelen wordt momenteel uitgetekend. Dit huzarenwerk, waarbij alle eigenaars en

gebruikers betrokken zijn, gaat gepaard met een aantal openbare onderzoeken waarbij de eigenaars en gebruikers de kans krijgen opmerkingen en bezwaren te uiten over onder meer de waardebepaling van de gronden, die ze in de ruil inbrengen (de inbreng), en over de nieuwe kavels, die aan hen toebedeeld worden (de toedeling). In de loop van 2023 is de eerste neerlegging van de inbreng en bijhorend openbaar onderzoek gepland. Vermoedelijk zal in 2024 gestart worden met het ontwerp van de inrichtingsmaatregelen voor wegen en waterlopen.

➡ **Aanleg riolering en optimalisatie zuiveringsinfrastructuur**

Wat staat er te gebeuren

Verschillende projecten lopen in het gebied van de Mark om de zuiveringsgraad op te krikken en om de saneringsinfrastructuur te optimaliseren ([7B J 0056](#), [7B I 0119](#)). Sinds begin 2023 wordt op RWZI Hoogstraten ingezet op verdergaande fosforverwijdering met streefwaarde voor totale fosfor van 0,3mg/l in het effluent. Een aanzienlijke verbetering wordt hierdoor in 2023 op de Mark verwacht. Het dossier voor uitbreiding RWZI Merksplas is nog niet opgestart. Voor het bekkenbestuur is het belangrijk dat ook RWZI Merksplas wordt uitgebreid en geoptimaliseerd voor het halen van de KRW doelen op de Mark. Te meer omdat hier in de toekomst meer vuilvracht (Zondereigen, strafinstelling Merksplas) zal toekomen.

De aanleg van de collector Steenweg op Weelde en bijkomende huisaansluitingen zijn voorzien vanaf medio 2024. Aansluitend zal het project om de vuilvracht van Zondereigen naar Merksplas door sturen worden opgestart.

De renovatie van collector Nering, Achtel te Rijkevorsel met aanleg van gescheiden stelsel wordt verder voorbereid voor aanbesteding in 2024. De aanleg van de verbindingsriolering 'Steenweg op Rijkevorsel' voor aansluiting van Merksplas Kolonie is voorzien voor 2025-2026.

Aa

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Aa is een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden).

Voor de Aa moeten vooral de fosforconcentraties nog omlaag. Op korte termijn kan de rioleringsinfrastructuur geoptimaliseerd worden. De renovatie van RWZI Poppel is alvast voorzien. Daarnaast zijn op termijn verdere aansluitingen nodig. Met 71% heeft Poppel immers een lage zuiveringsgraad. In zekere mate zijn ook inspanningen vanuit de landbouw nodig om de KRW doelstellingen te halen.

Er zijn geen vismigratieknelpunten, maar de structuurkwaliteit kan wel geoptimaliseerd worden.

wateroverlast

De overstromingsrisico's in het deelgebied van de Aa zijn in Vlaanderen beperkt. In Nederland daarentegen, waar de Aa in de Dommel stroomt, is er wel sprake van wateroverlast. In het verleden werden al bergingsbekkens aangelegd in Ravels om wateroverlast tegen te gaan. Adequaet onderhoud is hierbij nodig om de bergingscapaciteit te bewaren.

watertekort

Door de droogte viel de Aa in 2018 helemaal droog. Een groot deel van het deelgebied is immers infiltratiegevoelig. Specifiek kunnen de Natura 2000 gebieden (en andere natuurgebieden) hiervoor als klimaatbuffer dienen. Ook op landbouwpercelen kan water langer vastgehouden worden via uitgebouwde peilgestuurde drainage, hetgeen ook de

waterkwaliteit in de waterlopen ten goede kan komen en helpt om verdroging tegen te gaan.

waterbeleving

[aanvullen]

Meer info: bekken specifiek deel Maasbekken

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Aan te vullen.

Meer info: bekkenwebsite Maasbekken en bekken specifiek deel Maasbekken

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

🔄 Lopend Waterlandschapsproject

Hoever staan we

Binnen het waterlandschapsproject 1.0 'Werken op de waterscheidingskam: bovenstrooms water-initiatieven in Ravels' is een verlengingsaanvraag voor het demonstratieproject stuwtjes en peilgestuurde drainage ingediend en bekomen in 2022 ([5B C 0036](#)). Uitvoering is voorzien in 2024. Daarnaast werd er bekeken of er in de toekomst een koppeling kan gemaakt worden tussen project in Ravels en de ecohydrologische doelstellingen voor het Turnhouts Venng gebied.

Wat staat er te gebeuren

Het demonstratieproject wordt opnieuw opgepakt door provincie Antwerpen. De locaties waar men wil werken zijn in beeld gebracht. Er volgt een overleg met de individuele landbouwers en terreinbezoeken. Uitvoering is voorzien voor najaar 2023 - mei 2024. Als alles kan gerealiseerd worden zal het eindresultaat zijn (een klein gedeelte is de voorgaande jaren reeds gerealiseerd) :

- 99,6 ha gedraineerde landbouwpercelen omgebouwd naar peilgestuurd, met op een aantal locaties de mogelijkheid om sub-irrigatie toe te passen (ondergronds beregenen, door water in de drains te brengen).

- 14 regelbare stuwen.

Er zal in 2023 en 2024 werk gemaakt worden van monitoring van een aantal locaties.

Knelpunten en aandachtspunten

In deze paragraaf bundelen we knelpunten en aandachtspunten die bij de beschrijving van de gebieden of bespreking van het WUP in de bekkenoverlegstructuren werden aangehaald (mei-juni 2023).

- In het algemeen is de ervaring dat dat de uitrol voor het plaatsen van stuwen in alle projecten in het Maasbekken sterk vertraagd wordt of tot stilstand komt door de vergunningsprocedure voor elke stuw. Ook het omgevingsloket maakt het moeilijk tot onmogelijk om efficiënt vergunningen aan te vragen voor een cluster van stuwen (bv verspreid binnen 1 gemeente). Gemeenten behandelen de dossiers bovendien erg verschillend. Al dan niet met een openbaar onderzoek en met het opleggen van bijkomende voorwaarden die onhaalbaar zijn binnen de projectwerking waarin de stuwen dienen gerealiseerd te worden (bv. Effectinschatting via een hydrologische studie). In se betreft het nochtans een positieve flexibele ingreep voor het watersysteem, die steeds regelbaar is. De initiatiefnemers vragen een aangepast beleid en versoepelde procedure voor een efficiënte uitrol van stuwen in perceelgrachten en wateringgrachten.

- Het wordt als een gemis beschouwd dat de categorieën en prioritering van subsidieprogramma (o.a. GIP 2023) niet steeds in lijn zijn met de gebiedsprioritering van het stroomgebiedbeheerplan. Specifiek voor rioleringsprojecten steunt de waardering van projecten op aansluitingsprojecten (de reductiedoelen en aantal aangesloten IE). Afkoppelingsprojecten die inzetten op het reduceren van verdunning van influent en overstortwerking blijven hierdoor ondergewaardeerd. Nochtans is het net deze overstortwerking die aan ecologische relevantie wint bij speerpuntgebieden en die hier een grote impact heeft op de biologische kwaliteitselementen. In het merendeel van het Maasbekken waar historisch werd ingezet op aansluitingen via gemengde stelsel is net het inzetten op ontdubbelen en afkoppeling cruciaal voor het halen van de KRW-doelen, waarin de biologische kwaliteitselementen doorslaggevend zijn.

- Een bezorgdheid is de plaats van het advies vanuit het integraal waterbeleid in de nieuwe projectflow van Aquafin. Het bekkenbestuur heeft tot decretale taak om het investeringsprogramma van de bovengemeentelijke saneringsinfrastructuur vanuit het integraal waterbeleid te adviseren. Momenteel is er echter onduidelijkheid hoe dit in de toekomst zal ingevuld worden.

- Bij industrieterreinen waar grote verharde oppervlaktes kunnen afgekoppeld worden blijft het een moeilijkheid om bedrijven te stimuleren of te verplichten vanuit lokale besturen om de afkoppelingen op de eigen terreinen te realiseren. Gelijkaardig is het een moeilijkheid om dergelijke (afkoppelings)projecten gerealiseerd te krijgen bij federale of

militaire domeinen (strafinstelling Wortel, luchtmachtbasis Kleine-Brogel, vliegveld Weelde).

- Een cruciale bottle-neck voor een versnelde uitvoering van de acties in het stroomgebiedbeheerplan is de personeelscapaciteit bij waterbeheerders, bevoegde diensten en bekkensecretariaat. Onder meer via de Blue-Deal wordt de noodzakelijke financiële ondersteuning gegenereerd voor de waterkwaliteits- en waterkwantiteitsopgaven. Naast een structurele financiering is er in het Maasbekken momenteel een tekort aan personeel om projectuitvoering te versnellen en in te spelen op de beschikbare financiële ondersteuning. Zo kan omwille van de te beperkte personeelscapaciteit bij de afdeling waterbeheer van de provincie Limburg, er nog geen uitvoering gegeven worden aan diverse dossiers hoewel het voorontwerp hiervan reeds werd afgeklopt met stakeholders. De vooropgestelde timing hiervoor wordt opgeschoven (vanaf 2026) omdat prioriteit wordt gegeven aan projecten waar strikte(re) deadlines vanwege Blue-deal-subsidies gelden. Dit heeft o.a. tot gevolg dat KRW-deadlines niet gehaald kunnen worden en dat voorontwerpen mogelijks opnieuw herwerkt moeten worden. Bijkomend dient er ook meer capaciteit nodig te zijn voor grondverwerving en -onderhandeling, daar dit vaak een sterk bepalende voorwaarde is om projecten te realiseren. Een algemeen aanvoelen is dat er vaak opportuniteiten zijn van noodzakelijke gronden die ter beschikking komen (o.a. landbouwers die stoppen), maar dat hier onvoldoende kan op ingespeeld worden door de bevoegde diensten.

- Een algemeen gegeven waarom projecten moeilijker gerealiseerd geraken is het heersende klimaat van onzekerheid en wantrouwen jegens de overheid. De grote milieu-gerelateerde dossiers voor de landbouwsector (GLB, PAS, MAP) hebben geleid tot een klimaat waarin ook maatregelen uit het stroomgebiedbeheerplan moeilijker te realiseren zijn. Naast grondonderhandeling, beheerovereenkomsten etc. heeft dit onder meer ook effect op acties die inzetten op bedrijfsadviezen en demo-projecten binnen de landbouwsector. Het creëren van (juridische) zekerheid en duidelijkheid in dossiers is een cruciale eerste stap om dit tij te keren.

- Een algemene bezorgdheid bij de water- en rioolbeheerders is de betrokkenheid van het Agentschap Wegen en Verkeer in het waterbeheer. Met het beheer van de gewestwegen is AWV een cruciale actor bij water-gerelateerde projecten en knelpunten: rioleringsprojecten, opstuwing en vismigratieknelpunten bij duikers, afwatering wegenis, beheer baangrachten en bufferbekkens...). Er is vraag tot nauwere samenwerking en wederzijdse afstemming van investeringsprogramma's. Het Agentschap Wegen en Verkeer van het beleidsdomein mobiliteit draagt via investeringen op knelpuntlocaties bij tot het tijdig realiseren van de waterbeleidsdoelstellingen.

MAASBEKKEN